

ARARTEKOAREN EBAZPENA, 2006KO AZAROAREN 6KOA. HORREN BIDEZ, SESTAOKO UDALARI, EUSKO JAURLARITZAREN ETXEBIZITZA ETA GIZARTE GAIETAKO SAILARI ETA BIZKAIKO FORU ALDUNDIAREN UDAL HARREMANETAKO ETA HIRIGINTZAKO DEPARTAMENTUARI JAKINARAZI ZAIZKIE SESTAO BIRGAITZEKO PROZESUARI BURUZKO ONDORIOAK ETA GOMENDIOAK.

Aurrekariak

Ararteko erakundearen esku-hartzea Sestaoko Alde Berri auzo-elkarteak eta Iniciativa Gitana elkarteak adierazitako kexen ondorioz hasi zen. Ondorenean, Sestaoko Txabarri Garbi auzo-elkarteak ere, kexa bat adierazi zion erakunde honi. Idazki horien guztien edukia honakoa da:

1. Alde Berri auzo-elkarteak erakunde honengana jo zuen kexa bat adierazteko, erakunde ezberdinek ez zitelako arretarik ematen Sestaoko gizarte eta hiri birsorkuntzarako hartutako konpromisoei. Horrekin batera, Los Baños eta Simondrogas zonaldeek aspalditik hona bizi duten hirigintza hondameneko prozesua salatu zuten, eta auzo horiek jasaten duten gizarte gatazkako egoera adierazi.
2. Agertu zuten gainera, Udalak ez zuela udaleko etxebizitzaren egoera kontrolatzen, ezta errentatzaile guztiek alokairu kontratuko klausula guztiak betetzen zituzten edo jabekide komunitateari eska zekizkion eta Los Baños zonalderako beharrezkoak ziren bizikidetza arauak errespetatzen zituzten ere. Hiritarren segurtasun eza antzeman daitekeela erantsi zuten, eta zonaldean poliziaren presentzia urritzat jo zuten. Modu berean, bide segurtasunaren araudia betearazteko arduragabekeria salatu zuten.
3. Iniciativa Gitana elkarteak erakunde honengana jo zuen, aurreko deklarazioen ondorioz edota bestelako hirigintza jardueren ondorioz, ijito familiak etxebizitzetatik aterarazten ari zirelako. Pertsona horiek egoera zailean geratzen dira, bizileku duina topatzeko zailtasunak dituztelako, edo erroldatzea ezinezkoa zaielako. Modu berean, kezka agertu ziguten adin txikikoei eskola utzi beharrak ekar diezazkiekeen ondorioengatik, eta Administrazioek pertsonen beste bizileku bat emateko jarritako baldintzengatik.

4. Txabarri Garbi elkarteak Alde Berri elkarteak adierazitako kontuak berretsi zituen. Modu berean, bazterturiko taldeentzako –ijitoentzat batez ere– ezarritako gizarte esku-hartzeko politiken eraginkortasun falta nabarmendu zuten, eta Sestaoko Udalak eta Eusko Jaurlaritzak Plan Zuzentzailea gaizki aplikatzen zutela azpimarratu, ez zelako hirigintza eta gizarte birsorkuntzarik garatzen ari. Horren arrazoiak hirigintza jarduera batzuen eraginkortasun eza eta familiei udalerritik kanpo bizilekua emateko ekintzarik ez egotea izango lirateke. Halaber, auzotar komunitateei bizileku berrien edo hirigintza jarduerak harrapatzen zituzten pertsonen eskubideen gaineko informazioarik ez zietela ematen salatu zuten. Azkenik erantsi zuten, aurreikusitako jarduerak gauzatzeko atzerapenek segurtasun eza zekartela, eta beren auzoko egoera are larriagoa ari zela bihurtzen.

Aurreko kexak zirela-eta, Ararteko erakundeak egoeraren gaineko ikerketa hasi zuen, Sestaon garatzen ari zen gizarte eta hiri birsorkuntzarako prozesua gertutik ezagutzeko. Eginiko ikerketaren ondorioz, gure esku-hartzearen arrazoiak zabaldu egin ziren, in situ ikusi ahal izan genuelako Sestaoko auzotarrei eragiten zieten arazoak agertzen ari zirela, eta Administrazio ezberdinen jardunaren edo ez-egitearen ondorioz eskubideak urratzen ari zirela. Arartekoaren funtzioen artean, pertsona guztien eskubideen alde egitearena dago, inolako bereizketarik egin gabe, eta modu berean, Administrazioaren jarduna indarrean dagoen ordenamendu juridikoarekin eta interes orokorrekarekin bat datorrela bermatu behar du. Funtzio horiek bere iritziaren arabera eta legeekin bat etorritik garatzen ditu, eta helburua hiritarren interes legitimoaren defentsari gehien gerturatzen zaizkien konponbideak eskaintzea da, Administrazioa interes orokorrari egokitzen zaiola bermatzearekin batera. Lan horiek kontuan hartuta, erakunde honek beharrezkotzat jo zuen txosten bat egitea eta bertan, erakunde honek antzemaniko arazoak aztertzea, aurreko kexek adierazitakoez gain. Ondorioz, txosten honen xedea honakoa da:

- Sestaoko birsorkuntzarako Plan Zuzentzailearen zenbait ezarpen, Sestaon bizi diren familiak udalerria utzi behar izatea, udalerria utzi behar duten familiak zeintzuk izango diren zehazteko irizpideak, edo bertan bizileku berri bat izateko hamabost urtez erroldaturik egon izanaren betebeharra.
- Aurri deklarazioengatik nahiz hirigintza jarduerengatik etxeak utzi beharra dakarten hirigintza jarduerak, desjabetzeak kasu.
- Udaleko etxebizitzaren egoera Los Baños zonaldean.

- Sestaon antzematen den gizarte kohesio faltaren egoera.
- Hirigintza birsorkuntzarako garaturiko prozesua, Administrazioak kalteturiko pertsonekin harremanetan jartzeko izandako modua.

Martxan jarritako esku-hartzearen helburua informazioa lortzea izan da, horren bidez hainbat gomendio eta proposamen egiteko. Horiek azterturiko egoera hobetzeko balio izango dute, zuzenbidearen ikuspegi bermatzailetik. Horixe da hain zuzen ere, erakunde honi dagokiona.

Lan honen hartzaileak Sestaoko Udala eta Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza eta Gizarte Gaien Saila dira, nagusiki parte hartzen duten Administrazioak direlako, eta horiekin batera baita Bizkaiko Foru Aldundia ere. Halaber, kexak adierazi dituzten taldeak eta Eusko Legebiltzarra bera ere hartzaile izango dira. Arartekoak azken horri aurkeztu dizkio eginiko txostenak. Gomendioen atalean ere, Eusko Jaurlaritzako beste Sail batzuei ere proposamenak egingo zaizkie, horien garapenean eskumenak izan ditzaketelako. Horien artean, Hezkuntza, Osasun, Justizia, Lan eta Gizarte Segurantzza eta Industria Sailak egongo lirateke.

Arartekoaren jarduerak

Informazioa biltzeko erabilitako metodologia erakunde honek normalean garatzen duena izan da. Kasu honetan Eusko Jaurlaritzari, Etxebizitza eta Gizarte Gaien Sailari, Bizkaiko Foru Aldundiari, Sestaoko Udalari eta Sestao Berri Sozietateari eginiko informazio eskaerak izan dira. Halaber, elkarrizketak izan dira alkatearekin eta Udaleko taldeko kideekin, udaletxeko langileekin, Sestao Berri Sozietateko pertsonekin, Ijitoen Idazkaritza Fundazioarekin eta Sestaon lan egiten duten erakunde eta elkarte batzuetako kideekin, horien artean, Alde-Berri auzotar elkarteak.

Ondorenean, bildutako informaziotik txostenaren xederako interesgarria den informazioa bilduko dugu:

a) Erakundeen eremuan:

Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza eta Gizarte Gaien Sailak Txabarri-El sol esparruaren jardueretarako nagusiki sinaturiko hitzarmena aipatu zuen bere erantzunean. Jarduera horiek, adierazi zen moduan, Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza

eta Gizarte Gaien Sailaren jardueretan aplikatu beharreko araudira atxikirikoak izango dira, bizileku berriaren eskubidea agertzerakoan. Jarduera horiek babes ofizialeko etxebizitzaren erregimenari eta etxebizitzaren inguruko finantza-neurriari buruzko 315/2002 Dekretuaren bidez arautzen dira.

Modu berean jakinarazi zigun, Sestao Berri S.A. enpresak bizileku berri guztien kudeaketaren ardura hartuko zuela bere gain, hirigintza jarduera ezberdinen sustatzaileen baimena lortu ondoren. Halaber, familien akonpainamendu eta gizarte laguntza, eta integrazioko funtzioak garatuko lituzke, izan ere, haiek okupaturiko etxebizitzak eraitsi egingo ziren, udalerriko hirigintza jarduera ezberdinak zirela bide. Salbuespen gisa Txabarri-El Sol esparrua aipatu zen.

Sestao Berri, S.A. Sozietatea indarrean dagoen araudi orokorrera atxiki beharko zaio. Araudi hori Lurzoru Erregimena eta Hiri Ordenamenduari buruzko Legearen Testu Bategina onartzen duen ekainaren 26ko 1/1992 ED Legegilearen Laugarren Xedapen Gehigarriak eratuko luke, desjabetze jardueretan bizileku berria izateko eskubidea, eta errentarien itzulera eskubidea jasotzen duelako, eraikuntza berriak egin badira eta desjabetzerik izan ez duten jarduera isolatuen kasurako. Modu berean, onartuko den Lurzoru Legearen zehaztapenetara eta etxebizitzarik izan ez eta diru-sarrerara urriak dituztenei babesten dien araudian ezarritako muga orokorretara atxiki beharko zaie.

Bere erantzunean, **Bizkaiko Foru Aldundiak** esfortzu osagarria egiteko konpromisoaren berri eman zuen, garai batean jasandako krisi ekonomiko larrietan gehien pairatu zuten zonaldeetako garapena ahalbidetzeko, Nerbioi itsasadarraren aldeetan birsorkuntzarako jarduerak zuzenean garatuz. Krisialdian bereziki kalteturiko udalerrien artean Sestao egon zen, Bizkaiaren zati garrantzitsu baten ardatz ekonomiko antolatzailea izan zelako.

Foru Aldundia 2003 urtean hasi zen Sestaoko Udalarekin elkarriketak izaten, modu horretan, udalerrian gizarte eta hiri birsorkuntzarako jarduera ezberdinak garatzeko lankidetzaren hitzarmena sinatzeko.

2004ko azaroaren 4an Esparru Hitzarmena sinatu zen Sestaon gizarte eta hirigintza jarduera ezberdinak garatu eta martxan jartzeko. Hitzarmen hori Sestaoko Udalak, Bizkaiko Foru Aldundiak eta Bizkailur, S.A. foru sozietate publikoak sinatu zuten. Bertan, ondorenean zehaztuko diren helburuak izango zituzten jarduerak bildu ziren:

- Iparraldeko industrialdearen berrindustrializazioa, Hiri Ordenamenduko Plan Orokorrean zehaztua, “Naval” 19. zenbakiko banaketako aldearen eremuan.

- Bizkaiko Foru Aldundiak Ballonti ardatza eratzen duen foru bideen korridoreko El Carmen-Kueto tartea gauzatzea ahalbidetzea.

Halaber, sozietate bat eratu zen: Sestao Bai. Partaidetzaren % 50a Sestaoko Udalarena izango zen, eta beste horrenbeste Bizkailur S.A. foru Sozietate publikoarena.

Sozietate horrek garatutako jardueri dagokienez, txosten honen xedeari eragiten diotenak bilduko ditugu nagusiki, nahiz eta Ballontiko bide ardatzaren eraikuntzaren inguruan dauden aurreikuspenen berri ere eman zitzaigun. Azken hori 2007rako aurreikusi zen eta zubi berria eraikitzea suposatzen zuen. Modu berean, Simondrogas-Kueto tartea eraikitzea ere aurreikusi zen. Horretarako beharrezkoak diren azterketa teknikoak eskatu dira jada.

Hirigintza jardueren xede ziren etxebizitzei dagokienez, eman zitzaigun informazioa honakoa da:

“Sestaoko Hiri Ordenamenduko Plan Orokorraren aldarazpenaren arabera, Iparraldeko Industrialdeko Zonaldean eta Nerbioi Ibarreko eta Galindo Banaketako Aldean, Rivas kaleko 52, 54, 58, 60, 62 eta 64 zenbakietako eraikinak ez datoz bat hirigintza ordenamenduarekin, eta beraz, horiek eraistea aurreikusten da.

Rivas kaleko 62. eta 64. eraikinak “La Navaleko” 19. zenbakiko Banaketako Aldearen 8. Exekuzio Unitatean sarturik daude, eta Euskal Autonomia Erkidegoko Justizia Auzitegi Gorenak 2005eko otsailaren 18an emaniko epai irmoa dago adieraziz, higiezin horiek aurri egoeran daudela. Beraz, horiek eraistea aurreikusita dago. Eraispenak ekarriko dituen gastuen ordainketa higiezinaren jabeek dagokie legalki. Sestao Bai S.A. sozietateko Administrazio Kontseiluek, 2006ko martxoaren 29an eginiko bileran, aipaturiko eraikinen eraispenari dagozkion gastuak bere gain hartzea erabaki zuen. Aurreikusitakoaren arabera, egun kopuru hori 145.007,74 €-koa izango litzateke.

Lurzoruaren balioarengatik jabeek dagozkien indemnitazioen zenbatekoak zatiketa berriaren proiektuaren likidazioan jasotzen dira. Proiektu hori orain dela gutxi onartu zuen Sestaoko udalak.

Rivas kaleko 52, 54, 58, 60 eraikinak Sestao Bairen exekuzio unitate berrian sarturik daude. Jabeei eman beharreko indemnizazioen zenbatekoak gauzatze fasean dagoen Zatiketa Berriko Proiektuaren likidazioaren kontuan islatuko dira.

Sestao Bai, S.A.-ko Administrazio Kontseiluak espresuki erabaki du 52, 54, 58, 60, 62 eta 64 eraikinetako auzotarrei emango zaien bizileku berria Plan Zuzentzailearen esparruan hartutako konpromisoen arabera egingo dela, eta horien kudeaketa Sestao Berri 2010 S.A. Sozietateari egokituko zaiola.

Bestalde, nabarmentzekoa da proposamen bateratua egin dela Sestao Bai S.A., Sestao Berri 2010 S.A., Orubide S.A., Sestaoko Udala, eta Plan Zuzentzailearen idazkaritza teknikoaren (funtziokoa) artean, Plan Zuzentzailearen Zuzendaritza Batzordeari aurkezteko. Bertan, irizpide komunak ezartzea proposatzen da, Sestaoko hirigintza birsorkuntzako jarduera ezberdinetan sartutako higiezinak baloratzeko”.

Sestaoko Udalak emaniko erantzunean jakinarazi zigun, Sestao birsortzeko asmoarekin garaturiko jarduerak ahalik eta trauma gutxiena eraginez ari zirela garatzen, eta modu berean, kalteturiko pertsona eta/edo familien gizarteratzea sustatzen saiatzen ari zirela. Horretarako, Sestao barruan eta kanpoan bizilekua erraztu zaie horretarako eskubide legala dutenei. Horrekin guztiarekin batera, beharrezkoa den jarraipen eta kontrola egin da familia horiek bizileku berrira behar bezala egokitzen direla bermatzeko, toki hartzailean ahalik eta gizarte inpaktu txikiena eraginez. Horretarako, bi enpresa sortu ziren, Sestao Berri (Eusko Jaurlaritzaren partaidetzarekin) eta Sestao Bai (Bizkaiko Foru Aldundiaren partaidetzarekin). Enpresa horiek garatu dituzten jarduerak honako hauek izango lirateke:

Sestao Berri:

Garatu duten jarduera, lehenik eta behin, pertsonala kontratatzea izan da. Zuzendari baten, finantza arduradun baten, gizarte teknikari baten eta administratzaile baten lanpostuak betetzeko langileak kontratatu dira. Gainera, gizarte langileen laguntza teknikoa kontratatu da bizileku berrirako, akonpainamendurako eta gizarte orientabiderako ezarritako lan ezberdinak garatzeko.

Bestalde, auri egoera deklaratu ezarritako irrimoak dituzten familien lehenengo kanporaketak egiteari ekin zaio.

Azkenik, kokapen berrien lehenengo esku-hartze zonaldea zehaztu da Kale Nagusiaren luzapenarekin.

Sestao Bai:

Helarazi zitzaigun informazioaren arabera, enpresak garaturiko jarduerak honakoak dira:

- Industria lurren karakterizazio azterlanak egin dira.
- La Aurrera izeneko industria aurria eraitsi da.
- La Navalen zatiketa berrirako proiektua aurkeztu da.
- Sestao Bairen zatiketa berrirako proiektua aurkeztu da.
- Hirigintza proiektua kontratatu da.

Erantzunean ere adierazi zen, koordinazioa dagoela oinarrizko gizarte zerbitzuekin aipaturiko jardueren jarraipena eta kontrola egiteko. Gainera, segurtasunerako jarduera protokoloa ere garatu dela jakinarazi zitzaigun “bertako segurtasuna areagotzeko eta delituak egin aurretik prebentzioko neurriak hartzeko.” Horretarako, delituak egiteko susmagarritzat jotzen ziren pertsonen eginiko jarraipena areagotu egin zen, modu horretan segurtasun ezeko egoerak ekiditeko.

Hiritarrek eskaturiko informazioari dagokionez adierazi zitzaigun, Plan Zuzentzailean parte hartzeko aukera eman zitzaizela parte hartzeko prest zeuden elkarte guztiei. Halaber azpimarratu zitzaigun, Plan Zuzentzailearen zuzendaritza kontratatu bezain laster, elkarte ezberdinekin eta auzotarrekin izandako harremanak berreskuraturiko direla bere erantzukizunen barruan beharrezkoak diren kontuen berri emateko, haientzat eraginik izan badezakete.

Amaitzeko, honakoa nabarmendu zen: *“garatzen ari den lana neurri eta konplexutasun handikoa da, erakunde eta agente sozial ezberdinen jarduera koordinatua behar duelako, eta nagusiki, Bizkaian garatzen den mota honetako lehenengo jarduera delako, alegia, legea errespetatuz, pertsona guztien eskubideekiko errespetua izanez eta aurretiko negoziazioa eginez burutzen den lehenengoa. Horren bidez, familiei kokapen berria bilatuko zaie, kasu honetan Sestaon bertan edo beste tokiren batean. Izan ere, udalerririk ezin du ezinbestekoa duen birsorkuntza prozesua sustatu herri barruan bizileku berriak emanez bakarrik. Ekintza horrek bizitoki duina bermatzen die ez-etxeetan bizi diren hirurehun familiari gutxi gorabehera. Horietatik heren bat ijitoak dira.”*

b) Bilerak gizarte taldeekin

Bilerak izan ditugu zenbait talderekin, gure esku-hartzearen sustatzaileak izateagatik edo udaleko gizarte programetan parte hartzeagatik. Ondorenean, adierazi zizkiguten kontuen laburpena adieraziko dugu:

- Alde Berri auzotar elkarteak bere kezka agertu zigan, Los Baños zonaldeko auzotarrek pairatu beharreko gizarte bizikidetzako zailtasunengatik. Zonalde horrek hirigintza degradazio oso larria jasan du, eta egun hobekuntzak egiten ari zaizkio, nahiz eta oraindik ez diren nahikoak. Los Bañoseko zonaldean udaleko etxebizitzak pilatzen direla agertu zuten, eta horietatik batzuk hondamen garrantzitsua jasan dutela errentatzaileek modu desegokian erabili izan dituztelako eta Udalak ez duelako kontrolik egin kontratuen baldintzen betetze mailaren gainean. Halaber erantsi zuten, Udalak ez ziela arretarik eman auzotar komunitate ezberdinen bizikidetzaz zailtasunei buruzko errekerimenduei. Salaketak udaleko etxebizitzan erabilpenean oinarritu ziren batez ere, eta zonalde berdinean gizarte bazterkeria egoeran dauden pertsonen pilaketak ere adierazi zituzten. Halaber, pertsonen eta bideen segurtasuneko kontuak azpimarratu zituzten, eta baita Udalak hiritarrak babesteko duen funtzioaren utziera nabarmendu ere.
- Caritasek eta Ijitoen Idazkaritza Fundazioak biztanle ijitoek zituzten etxebizitza arazoak agertu zizkiguten, etxebizitzan aurri deklarazioen ondotik etorritako etxebizitzak husteko beharraren ondorioz eratorritakoak. Modu berean, zenbaitetan udaleko gizarte zerbitzuen aldetiko ezagutza edo esku-hartze falta salatu zuten, familia horien kanporatzeen aurrean. Halaber, gizarteak ijito familienganako eta erakunde horienganako duen gutxiespenaren berri eman ziguten. Jakinarazi zigutenaren arabera, Udalaren jarrerak ez ditu ijito familiak edo ijito familien babeserako gizarte programak modu tinko eta erabakigarri defendatu izan zenbaitetan.

Arartekoaren hausnarketak Sestaoko birsorkuntza prozesuari buruz

1. Aurrekari gisa garrantzitsua da aipatzea, Eusko Legebiltzarrak legezkoa ez zen proposamena onartu zuela 2002ko azaroaren 8an, Sestaoko udalerrian berehalako jarduerak garatzeko beharraren gainean. Data horretan erakunde ezberdinekin izandako harremanei ekin zitzaien, hirigintza nahiz gizarte edo ekonomiaren sustapenerako jarduerak martxan jartzeko. Onartu zen Sestaok ez zuela nahikoa baliabiderik zituen beharrei aurre egiteko, beraz, erakundeen arteko lankidetzaz oso beharrezkoa zela. Lankidetzaz hori Eusko Jaurlaritzak nahiz Bizkaiko Foru Aldundiak

hartutako konpromisoetan zehaztu da, azken horren kasuan Sestao Bai S.A. eta Sestao Berri S.A. sozietateen eraketaren bidez. Lankidetzaren udalerraren gizarte eta hiri birsorkuntzarako Plan Zuzentzaile baten bidez ere islatu da.

2. Gure esku-hartzea testuinguruan kokatzeko helburuarekin, komenigarria da Sestaoko udalerriko zenbait ezaugarri azpimarratzea:

- XX. mendearen bigarren erdialdean biztanleriaren hazkundea bizi izan zuen udalerrria da, siderurgiako industriak eta ontziolen eskulana behar zutelako. Industria horiek Bizkaiko hazkunde ekonomikoan lagundu zuten. Industria horiek XX. Mendearen azken bi hamarkadetan izandako krisiak Sestaoko langileen galera ekarri zuten, eta gizarte eta ekonomia sareko agente ekonomiko eta instituzionalek ere alde batera utzi zuten orain dela gutxi arte.
- Ikuspegi sozioekonomikotik aztertuta, baztertuak izateko arriskuan dauden pertsona kopuru handia du, gizarte bazterkeriarekin loturiko arazoengatik, besteak beste: ez-etxeak, gizartean parte hartzeko zailtasunak, lan merkatuan sartzeko zailtasunak, prestakuntza maila baxua edo osasun arazoak. Bilboko metropoliko adierazle sozial eta ekonomiko negatiboak agertzen ditu.
- Azken urte hauetan hirigintza, ekonomia eta gizarte hondamen garrantzitsua bizi izan duten auzoak ditu, orain dela gutxi arte birgaitzeko hirigintza jarduerarik izan gabe edo gizarte ekipamenduetan inbertsiorik ezagutu gabe. Bizigarritasunak eskaturiko baldintza guztiak betetzen ez dituen etxebizitza kopuru garrantzitsua dago (azpiegiturako elementuetan kalteak dituzten etxebizitzak edo oinarritzko ekipamenduak falta dituztenak). Askok aurri deklarazioa jaso dute jada, edo jasotzeko izapide fasean daude.
- Inguruko udalerriek baino ijito populazio handiagoa du ehunekotan aztertuz gero.
- Sestaoko biztanleen aldetiko gizarte bazterkeria eta marjinazio egoerek, eta existitzen diren gizarte aurreiritziek komunitatearen eta udalerriko auzotar batzuen bizitza zailtzea ekarri duen gizarte kohesio falta suposatzen dute.
- Bazterkeria egoeran dauden pertsonak pilatzen diren beste auzoetan gertatzen den moduan, gizarte alarma ekartzen duen segurtasun ezeko sentimendua agertzen da hiritarren aldetik.

- Auzotar eta elkarte dinamismo handia duen udalerrria da.
- Aipatutako gizarte eta hirigintza arazoak deuseztatzeko asmoz, Sestaoko Udalak Plan Zuzentzaile bat du 2003ko martxotik aurrera, hiri eta gizarte birgaitzeko. Plan horretan hiriaren eta gizartearen diagnostikoa, soziala eta sozioekonomikoa aurki daitezke, eta esku hartzeko eremu ezberdinak, planak eta proiektuak ezartzen ditu, horren guztiaren kostu ekonomikoarekin eta ebaluaziorako proposamenekin, besteak beste.
- Plan Orokorren aldarazpen bat ere onartu zen 2003ko apirilean, Iparraldeko Industrialderako.
- Gainera, Sestaoko Udalak bi hitzarmen sinatu ditu Eusko Jaurlaritzarekin eta Bizkaiko Foru Aldundiarekin. Horietan, erakundeek Sestaoko birsorkuntza prozesua garatzeko konpromisoa hartu zuten.

a) 2005eko apirilaren 6an, lankidetzaren hitzarmen bat sinatu zen Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza eta Gizarte Gaiaren Sailaren eta Sestaoko Udalaren artean. Horren bidez, Galindo Ibarra eta Txabarri-El Sol eremuen hiri eta gizarte birsorkuntza programa garatuko zen. Modu berean, La Navalerako programa, Kale Nagusiaren luzapena, Ballonti ardatza eta ACBren zabalkuntza garatzeko bidean jarri ziren. Dokumentu horretan, Etxebizitza eta Gizarte Gaiaren Sailak bizileku berriaren kudeaketa zuzena bere gain hartzeko konpromisoa onartu zuen, Txabarri-El Sol eremurako aurreikusitako hirigintza kudeaketaren ondorioz bizileku berria behar duten bizikidetzaren unitate legalen kasuan. Horretarako Sestao Berri, S.A. sozietatea sortu zen.

b) Halaber, 2004ko azaroaren 4an Esparru Hitzarmen bat sinatu zen Sestaoko Udalaren eta Bizkaiko Foru Aldundiaren artean, Sestaon hiri eta gizarte jarduerak ezberdinak garatu eta gauzatzeko. Hitzarmen horren xedea Sestaoko udalerrriaren birsorkuntza prozesuan lagunduko zuten jarduerak sustatu eta garatzea zen, bereziki "La Naval" 19. zenbakiko banaketako aldean, baina modu berean, baita El Carmen-Kueto tartea gauzatzea ahalbidetzea ere, alegia, Ballontiko ardatza eratzen duen foru bideen korridorea.

3. Sestaon agertzen diren gizarte erreklamazioak oso ezberdinak dira, eta ondorioz, erakunde honi adierazitako kekek ere mota askotakoak izan dira. Jarrera eta helburu

aniztasun horren aurrean, Arartekoak egin dituen hausnarketak bere funtzioetan oinarriturikoak izan dira. Funtzio horiek Ararteko erakundea sortzen eta arautzen duen otsailaren 27ko 3/85 Legearen 1. artikulua zehazturikoak dira. Honako txosten hau, beraz, hiritarren oinarritzko eskubideak defendatzeko eta babesteko funtzioen izenean egin da.

4. Txostenak Sestaoko Udalak eginiko eta Eusko Jaurlaritzak eta Bizkaiko Foru Aldundiak onarturiko Plan Zuzentzailea aztertzen du, eta horrekin batera, baita birsorkuntza prozesuarekin betetzeko garatzen ari diren jarduerak ere, bertan Administrazio ezberdinek konpromisoak dituztelako:

Sestaoko Udalak Plan Zuzentzaile bat egin zuen 2003ko martxoan, hiriaren eta gizartearen birsorkuntza antolatzeko. Horretarako Txabarri, Urbinaga, Rivas-Simondrogas eta Los Baños auzoetan sarturiko jarduerak bideratu ziren.

Erakunde honen ustetan, ezaugarri horiek dituen Plan bat aukera ona da Administrazio ezberdinen konpromisoak eta jarduerak bateratzeko, eta gizartearen parte-hartzea sartzeko. Plan horrek, esan den moduan, inplikaturiko hiru mailen nahiak biltzen ditu.

Plana bi zatitan banatzen da. Lehenengo zatiak irizpide filosofikoak, helburuak eta gizarte, hiri eta ekonomia diagnostikoak biltzen ditu.

Hasiera batean, idatzitako irizpideek eta filosofiak hiri eta gizarte birsorkuntza xedetzat dituen Planak jarraitu beharreko ildo nagusiak biltzen dituzte:

- Ez-etxeetan bizi diren pertsonen kanporatze-lekualdatze sozialeko prozesuen ikuspegi osoa izatea. Horrek bizilekuari uztarturiko gizartearen parte-hartzearen sustapena suposatzen du.
- Talde ahulenen gizarte bazterkeriaren prebentzioa, kalteturiko zonaldeetan bizikide diren pertsona guztien taldeko garapena eta udalerrri osoaren garapen ekonomikoa, kokapen berriko prozesuarekin bat etorritz.
- Erantsitako jarduerak kalteturiko pertsonen eta taldeen oinarritzko beharrak asetzeko joera dute, nagusiki etxebizitzarekin, osasunarekin, lanean edo prestatzen hastearrekin, hezkuntza jasotzearekin, gizartearen parte-hartze eta sartzearrekin eta gutxieneko diru-sarreraren bermearrekin uztarturiko gaietan.

- Genero, etnia, kultura edo erlijio ezberdintasuna alde batera utzita, eskubide eta betebeharren errespetu eta sustapenaren bermea. Horrekin batera, hiritar guztiek bizikidetzaren positiboaz gozatzeko duten eskubidea ere babestea, beren inguruan edo ohiko bizilekuan.
- Erantzukizun publikoko printzipioak, Administrazio publiko ezberdinen arteko koordinazioa, eta baita gizarte ekimeneko, planifikazioko, gizarte parte-hartzeko, garapenerako lankidetzako, jardueren eta zeharkakotasunaren integrazioeko ekimenak garatzen dituzten erakundeek erantzukizuna ere.

Hala eta guztiz ere, Planaren idazketan jasotako printzipio eta filosofia horiek alde batera utzita, programak egin eta garatzerakoan ez dira erabat bete izan, aurrerago aztertuko dugun moduan.

Gainera, Planak diagnostiko bat jasotzen du, eta bertan auzoen gizarte, hiri eta ekonomia ezaugarriak aztertzen ditu xehetasun osoz. Azterlan horrek zonaldearen eta bertan antzeman daitezkeen arazoengatik inguruko balorazioa egitea ahalbidetzen du. Balorazioan ez-etxeen eta/edo aurri egoeran dauden etxebizitzaren arazoa nabarmentzen da Sestaoko arazo nagusienetako bat bezala.

Planaren ahultasun gisa antzematen da beste erakunde batzuen babesa jasotzeko beharra, eta horien artean Eusko Jaurlaritza eta Bizkaiko Foru Aldundia egongo lirateke. Garatuko diren neurrien garrantziak erakunde ezberdinen arteko lankidetzaren eskatzen du, lehen ere adierazi dugun moduan.

Lehenengo atal hori Plana eratzerakoan agertzen ziren baliabideen balorazioarekin eta Sestaok hezkuntzan, sustapen ekonomikoan, hiri ekipamenduan, menpeko, adineko edo adin txikiko pertsonentzako programa eta zerbitzuetan, edo talde ahulekin lanean dihardutenen eginkizunean agertzen diren beharren adierazpenarekin amaitzen da.

Planaren bigarren zatia ekintza zehatzak biltzen ditu. Planak sei esparru ditu, zortzi helburu estrategiko, hamaika plan eta hogeita hamabi proiektu. Txosten honetan bi eremu bakarrik aztertuko ditugu, hiri eta gizarte eremua, eta gizarte eta komunitatearena, txostenaren xedearekin lotura gehien dutenak izateagatik eta gure ustez, berrikuspen beharra duten elementu batzuk agertzeagatik:

Gizarte eta hiri eremuari, eta gizarte eta komunitate eremuari dagokienez, helburu estrategikoak hirigintza eta gizarte jarduerak modu bateratuan egitea, eta esku-hartze

eta jarraipen pertsonalizaturako sistema diseinatu eta garatzea dira, hurrenez hurren. Bizigarritasun baldintza oso txarretan dauden Sestaoko zonalde batzuk berriro hiritzea izango litzateke. Horretarako aurreikusita dago, eraikin horietan bizi diren pertsonak etxeak uzten joatea, eta aldi baterako edo behin betiko bizileku berrirako proposamen batzuk egiten ditu, etxebizitzan egindako denborarekin (eskubidea modu argian onartzeko, bertan 15 urtez erroldaturik egon izana eskatzen da) eta familien jatorri etnikoarekin zerikusia duten baldintza batzuk betez gero. Izan ere, asmoa Sestaon bizileku berria izango duten familiak ijitoen etniakoak ez izatea da.

5. Gure esku-hartzearen xede nagusiak hiri eta gizarte eremuarekin du zerikusia, eta bereziki, aurreikusitako jardueren eta printzipio orokorren arteko bateragarritasuna, parte-hartze printzipioa, edo legearen aurrean berdinak izateko eskubideari egokitzea, adibidez. Eraitsi beharreko etxebizitzetan bizi diren familien bizileku berrirako planei eta Sestaotik kanpo kokatu beharreko familiei buruz ari gara. Horrela, neurri hori gauzatzeko zenbaitetan aurreikusitako modua aztertzea komenigarria litzateke, indarrean dagoen ordenamendu juridikoa errespetatzen duen ala ez, edo pertsona ahulenen sustapenerako eta ezberdintasun egoerak gaingintzeko hartutako konpromisoak betetzen diren ala ez.

Bizileku berrien kontua proiektu ezberdinen bidez gauzatzeko aurreikusten da, adibidez, Sestaon babes ofizialeko etxebizitzak eraikiz, Los Baños zonaldean etxebizitzak birgaituz, aldi baterako lekualdatzeetarako desjabeturiko etxebizitzak birgaituz, udaleko etxebizitzak egokituz lekualdatze larrietarako Sestaon eta Sestaotik kanpo, bertan bizi ez diren jabeen desjabetzeak gauzatzuz, Sestaotik kanpoko bizilekuak emanez, eta azkenik, aurreko egoeran dauden etxebizitzetan bizi direnak kanporatuz eta/edo aldi baterako lekuz aldatuz.

Proiektuak bere horretan positiboak izan arren hirigintza hobekuntzak dakartzatelako, bizileku berria emateko ezarritako irizpideak, kalteturiko familiak identifikatzeko erabilitako modua, Sestaotik kanpoko bizilekuetarako eginiko aurreikuspenak eta Sestaon aurreko egoerako espedienteak kalteturiko familien bizileku berrirako ezarritako hamabost urteko erroldatzeak, gure ustez, tratamendu ezberdinak dakartzate jatorri etnikoaren arabera. Horiek ez dira behar bezala justifikatu izan, eta horregatik, diskriminazio egoerak ekar ditzakete.

Hona hemen nabarmenduko genituzkeen elementuak:

5.1. **Bizileku berrietarako irizpideei** dagokienez. Planak *“pilaketa ekidin behar dela adierazten du, oinarrizko errentak jasotzen dituzten familien, ijito etniako familien eta azaroak eta gatazkak sorrarazten dituzten familien kasuan”*.

Konstituzio Espainiarraren (KE) 14. artikulua berdintasun printzipioa jasotzen du: *“Espainiarrak legearen arabera berdinak dira, eta ezin da inolako bereizkeriarik egin, jaiotza, arraza, sexu, erlijio, iritzi nahiz bestelako inguruabar edo egoera pertsonal zein sozialak aintzat hartuta.”* Administrazioak legearen eta Zuzenbidearen arabera jardun behar du, eta baldintzak sustatzeko eta oztopoak deuseztatzeko betebeharra du, pertsonen eta horiek eraturiko taldeen askatasun eta berdintasuna benetakoak eta eraginkorrak izan daitezen (KEaren 103. eta 9. art.). Administrazioek garatu beharreko politikak gizarte sustapenekoak dira. Txirotasuneko egoerak eremu berean pilatzeak ez du gizarte eta ekonomia sustapenaren alde egiten, baina egoera hori ekiditeko kontua ez da ahulenak banatzeko politikak garatzea, baizik eta banakako pertsonentzat nahiz gizartearentzat erantzunak proposatzea, ekonomikoki hobetzeko eta gizartearen kohesioa areagotzeko, beti ere berdintasun printzipiotik abiatuz. Administrazioak interes orokorarentzat egokientzat jotzen duen biztanleriaren banaketa zehatza sustatu dezake (beti ere behar bezala justifikatuz), baina horretarako ezin du, inolaz ere, tratu ezberdina eman pertsonari, etnia edo aberastasun irizpideetan oinarrituz. Izan ere, jokabide hori erabat kontrajartzen zaio berdintasun printzipioari, eta beraz, beste bide batzuk erabili behar dira.

Laneko merkatuan sartzeko zailtasunek, txirotasunak, gizarte bazterkeriak edo bizikidetzako gatazkak egoteak herri Administrazioen parte-hartzea eskatzen dute. Haien helburua ezin izan daiteke horrelako familiak kopuru handitan pilatzea galaraztea konponbiderik eman gabe edo haien beharrak kontuan hartu izan gabe. Horregatik, bizilekurako irizpideak proposatu ahal izateko, beharrezkoak da pertsona horien eta beren zailtasunen inguruabar pertsonal eta sozialak aztertzea eta diagnostikatzea. Udaleko gizarte zerbitzuek oso ondo ezagutzen dute haien egoera, izan ere, pertsona horiek zerbitzuen erabiltzaile dira, eta beraz, azterketa eta diagnostikoa egitea posible da.

Edozein hautapen prozesuk gainera, diskriminazio positiboko bideak ezarri beharko lituzke. Horrela, gizarte bazterkeria larriko egoeran dauden pertsonen beharrak kontuan hartuko beharko liriateke. Etxebizitza, laguntza ekonomiko eta lan munduan sartzeko edo prestakuntza eta hezkuntza beharrak dituzten familia jakinak dira, horrelakorik ez dutelako gizarte bazterkeriaren ondorioz. Horrela, txirotasunak edo talde ahulenen pilaketak gizarteratzea ahalbidetzen duen ala ez alde batera utzita, botere publikoek ez lukete inoiz hirigintza jarduera bat erabili behar mekanismo

diskriminatzaile gisa, auzo edo udalerrri batetik ijito etniako pertsonak bezalakoak urruntzeko. Egin beharko litzatekeena familia zehatz horien gizarte egoera kontuan hartzea da, zailtasunak, beharrak eta borondatea ezagutu, eta destinoko komunitatearen berri izan. Irizpide eta baldintza horiek kontuan hartuz bakarrik proposa daiteke bizileku berria.

Horregatik, uste dugu “oinarrizko errentak jasotzen dituzten familien, ijito etniako familien eta azaroak eta gatazkak sorrarazten dituzten familien kasuan pilaketak ekidin behar izateak” ezin duela irizpide bat izan, zonalde batean kokatzea edo beste batean ez kokatzea diskriminatzailea izango litzatekeelako arrazoi horientatik.

5.2. Plan Zuzentzailea egiteari dagokionez, erakunde hau kezkatzen duen beste kontuetako bat **familiak identifikatzeko erabilitako modua** izango litzateke. Familiak honako datuak bezalakoak bidez ezaugarritzen dira: oinarrizko errentak jasotzea, ijito etniakoak izatea edo arazoak eta gatazkak sortzen dituztenetakoak izatea. Horrek gizartea iraindua sentitzea ekar dezake, ez dituelako giza eta gizarte errealitateak, bizitzen historiak edo lan munduan eta gizartean sartzeko dituzten edo izan dituzten kanpoko oztopoak kontuan hartzen. Gure iritziz, inguruabar horiek ez dute inolako informaziorik eranstean, eta ezin erabil daitezke Sestaotik ateratzeko justifikazio gisa. Gainera, jatorri etnikoaren edo gizarte familien arabera identifikatzeko eta zerrendatzeko modu hori beren ohore eta intimitate pertsonal eta familiarraren aurka doa. Gainera, horietako datu batzuk bereziki babesturikoak dira, eta beraz, horien tratamenduak izaera pertsonaleko datuen babeserako 15/1999 LOak ezarritakoa bete behar du.

5.3. **Sestaotik kanpo bizileku berria emateko ezarpena.** Planak hainbat familia Sestaotik kanpo kokatzea aurreikusten du, baina ez du zehazten prozesu hori gauzatzeko modua zein izango den edo kalteturiko familiekin akordio batera iristeko emango diren urratsak zeintzuk izango diren. Familia bat Sestaotik kanpo kokatzeko erabakia familiaren adostasunarekin hartu behar da, eta pertsona bakoitzaren ezaugarriak eta laneko inguruabarrak kontuan hartuta, adin txikikoen kasuan hezkuntza inguruabarrak. Planak ez du zehazten zer bide erabiliko den familiarekin adostasunera iristeko, eta hori bereziki garrantzitsua da, izan ere, azken batean pertsonen egoitza modu askean aukeratzeko duten eskubideari eragiten dio (KE 19. art.).

5.4. **Aurri espedienteak kalteturiko pertsonak berriro Sestaon kokatzeko 15 urtez erroldan egon behar izanaren proposamena.** Proposamen horrek udalerrian errotze maila zehatza izatea exijitzen du, nahiz eta horretarako argibide egokirik ez

egon. Arartekoaren ustez, irizpide hori ez dago justifikatuta. Ez da bidezkoa 15 urteko erroldatzea eskatzea familiak Sestaon kokatzeko berriro. Zonaldeko gizarte eta hiri birsorkuntzarako neurriak ezartzean datza. Baldintza horrek Sestaon denbora luzea bizitzen daraman jende asko kanpoan uzten du. Ez dator bat ez Plan Zuzentzailearen printzipioekin, ezta haren filosofiarekin ere. Planak gizartearen garapena lortu nahi du, kalteturiko zonaldean bizi diren pertsona guztiena, eta horrekin batera, baita udalerriko garapen ekonomikoa ere. Zonalde bateko birsorkuntza ezin da egin Sestaon bizi diren familiak kanpo utziz, Sestaon bertan edo beste tokiren batean bizitza duina izatea ahalbidetuko dien inolako konponbiderik eskaini gabe. Administrazioak modu berean tratatu behar ditu pertsona guztiak. Zentzu horretan, garrantzitsua da zerga, administrazio eta gizarte neurriak arautzen dituen abenduaren 30eko 62/2003 Legean bildutako diskriminazioaren aurkako borrokari buruzko xedapenak gogoraraztea. Bertan, zuzeneko nahiz zeharkako diskriminazioaren kontzeptuak biltzen dira. Legegileak debekatu egiten du tratu gutxiesgarria ematea arraza edo etnia, erlijio edo sinesmen, ezintasun, adin edo sexu orientazioko arrazoiengatik xedapenetan, kontratuetan, erabakietan... nahiz eta horiek neutroak iruditu, beti ere helburu legitimoari erantzuten ez badiote eta bideak egokiak eta beharrezkoak ez badira. Legearen definizio hori bat dator Auzitegi Konstituzionalak 145/1991 epaian agerturiko doktrinarekin. Kasu hartan sexu arrazoiengatik diskriminazio suposamendu bati aplikatu bazitzaion ere, uste dugu garrantzitsua dela hemen aipatzea, lehenengo aldiz diskriminazio zuzeneko printzipioa sartzan duelako: *“Pertsona bati sexu arrazoiengatik tratu ezberdina emateari dagokionez, komenigarria da gogoraraztea, Auzitegi honek adierazi duen moduan, «KEaren 14. artikulua ahalmena ez dela agortzen edukiari hasiera ematen dion berdintasuneko klausula orokorarekin. Modu berean, historikoki oso barneraturik dauden zenbait alde debekatzeko helburua du. Joera horiek botere publikoen jardunaren nahiz gizartearen praktikaren ondorioz errotu dira, eta biztanleen talde handiak egoera desabantailatsuetan ez ezik pertsonen duintasunaren aurkakoak direnetan ere kokatu dituzte. Duintasun eskubide hori KEaren 10. artikulua jasotzen du.» -AKE 19/1989 (RTC 1989\19), 4. oinarri juridikoa. Baieztapen horrek tradizionalki bazterturiko taldeentzako onuragarri ziren neurri arautzaile batzuk KEaren 14. artikuluari egokiturikoak direla adieraztera eramanez du – Auzitegi Konstituzionalaren 128/1987 Epaia (RTC 1987\128) eta 19/1989 Epaia-, eta modu berean, eragin garrantzitsuak ditu talde horientzako gutxiesgarria den ezberdintasun bat KEaren 14. artikulua ezarpenarekin bat datorren ala ez epaitzerakoan.*

Pertsonaren ezaugarriengatik eta bereziki sexu arrazoiengatik diskriminatzeko debeku konstituzionala berdintasuneko nozioarekin uztartzen da. Kasu horretan egongo litzateke adibidez emakumea, historikoki gutxiesgarritasun soziala, ekonomikoa eta juridikoa jasan duen taldearen kide izateagatik. Horrek diskriminazioaren nozioa zabaldu eta aberastea ahalbidetzen du, zuzeneko diskriminazioaren nozioa ez ezik, zeharkako diskriminazioarena ere eransten duelako, hau da, sexu arrazoiengatik eta sexuaren ezaugarria zuzenean kontuan hartzen den kasuan ematen den tratu gutxiesgarria ez ezik, formalki diskriminatzaileak izan gabe sexu ezberdintasunagatik langileen arteko aldeak dakartenak ere sartzan dira. Horien ondorioak kasu bakoitzean ezberdinak izango dira, formalki tratamendu

berdina jaso arren praktikan tratamendu ezberdina jasotzen dutelako, eta arrazoi bakarra sexu ezberdina izatea da.

Horrek esan nahi du, organo judizial batek aipaturiko ezarpenak diskriminatzailetzat jotzen dituen ezaugarrietan oinarrituriko tratu ezberdintasuna aipatzean –kasu honetan, sexu ezberdintasunak–, eta aipamen hori hain zuzen ere tradizionalki zigor hori jaso duen taldeko pertsona batek egiten badu –kasu honetan emakumeen taldea–, organo judizialak ezingo duela bakarrik tratu ezberdintasunak justifikazio objektiboa eta arrazoizkoa duen baloratu modu abstraktuan. Formalki arrazoizko ezberdintasun gisa agertzen denak KEaren 14. artikulua aurkako diskriminazioa estaltzen duen edo estal dezakeen aztertu beharko luke zehazki (AKE 145/1991).

Kasu honetan, hamabost urteetako irizpidea diskriminatzailea den ala ez aztertu beharko litzateke, adierazitako araudia eta Auzitegi Konstituzionalak berdintasun printzipioaren inguruan egiten duen interpretazioa aplikatuz gero. Planak hamabost urteko tartea ezartzen du Sestaon bizileku berrirako aukera izateko. Hamabost urte eskatzeak lortu nahi duen helburua ez da modu argian jasotzen eta Planaren irakurketatik ere ezin uler daiteke. Hala eta guztiz ere, laneko saioetan garrantzitsutzat jo zen Sestaon “betiko” pertsonak geratzea sustatzea, beraz, helburu ezberdinak egon daitezke: Sestaon denbora gehien bizitzen daramaten auzotarrei etxebizitza bat eskaintzea, edo oinarritzko errentak jasotzen dituzten familien, edo ijitoen etniakoen edo arazoak eta gatazkak sortzen dituztenen pilaketak ekiditea, Plan osoan jaso den moduan. Erakunde honen ustetan, jada adierazi den moduan, bigarren helburu hori ez dator bat ordenamendu juridikoarekin, KEaren 14. artikulua aurkako diskriminazioa estaltzen duelako, beste ezarpen arautzailearen artean. Sestaon denbora gehien bizitzen daramaten pertsonen etxebizitza bat emateari dagokionez, hasiera batean helburua legitimoa da, baina horretarako jarritako baliabideak ez dira egokiak xede horretarako. Uste dugu erroldan hamabost urtez egon izana frogatu beharrak ez duela inolako proportzionaltasun loturarik Sestaoko udalerrian errotriko auzotarrei etxebizitza bat emateko xedearekin. Toki batean urte gutxiagoz bizi izanarekin errotrik egotea eta udalerrian bizitzeko nahia argi eta garbi frogatzen dira. Ez da bidezkoa erroldatzeko horrenbeste urte eskatzea. Administrazioak legearekin eta Zuzenbidearekin erabat bat etorritik jardun behar du (KEaren 103.1 art.), eta espresuki debekatzen da arbitrariotasuna (KEaren 9.3 art.). Horrela bada, udala botere publiko den heinean, legearen aurreko berdintasun printzipioari atxiki behar zaio, eta horrek tratu berbera ematea suposatzen du egoera berdinetan. Auzitegi Konstituzionalaren martxoaren 8ko 34/2004 Epaiak dio: “Auzitegi honek hainbatetan adierazi izan duen moduan, tratu ezberdintasun guztiek ez dute Konstituzio Espainiarraren 14. artikulua urratzen. Berdintzat har daitezkeen egoeren artean aldea sartzen duen ezberdintasunak urradura dakar, horretarako justifikazio objektibo eta arrazoizkoa ez badago. Beste era batera esanda, berdintasun printzipioak izateko suposatzen duen berdinei ondorio juridiko berak aplikatzea exijitzen du. Bi egoera berdintzat hartuko dira ezberdintasunerako elementuak modu arbitrarioan edo arrazoirik gabe sartu direnean.” Erroldan 15 urtez egon behar izanaren baldintzak ez du

arrazoirik, eta beraz, Auzitegi Konstituzionalaren doktrina aplikatuz, erabakia arbitrarioa da.

Halaber, parekotasunagatik, Auzitegi Konstituzionalaren doktrina jasoko dugu berdintasun printzipioaren gainean, kasu honetan araudira aplikatuta: *"Berdintasun printzipioak ez du esan nahi kasu guztietan berdintasunezko tratamendu legala emango denik, garrantzia juridikoko edozein elementu bereizletik aldenduz. Horrela, esparru jakin bateko erregulazioari dagokionez, araudia aplikatuz ematen diren tratu ezberdintasun guztiak ez dira KEaren 14. artikuluan bildutako ezarpenaren urratzaileak. Horietatik urratzaileak izango dira berdintzat jotzen diren egoeretan ezberdintasunak sartzen dituztenak horretarako inolako justifikazio objektibo edo arrazoizkorik eman gabe. Beraz, arau orokor gisa esan daiteke, berdintasun printzipioak izatezko suposamendu berdinei ondorio juridiko berdinak aplikatzea exijitzen duela, eta ondorioz, arbitrariotzat edo arrazoizko justifikaziorik ez duten elementu bereizleak sartzea debekatzen du. Labur adierazita, berdintasun printzipioak galarazten duena justifikaziorik gabeko edo maltzurkeriaz erantsitako aldeak dira, orokorrean onarturiko balio irizpide edo iritzien arabera. Modu berean, tratu ezberdintasuna konstituzionalki posible izateko, beharrezkoa da alde horretatik eratorritako ondorio juridikoak lortu nahi den helburuarekiko proportzionalak izatea, modu horretan zailegiak edo neurriz kanpokoak diren emaitzak ekiditeko"* Auzitegi Konstituzionalaren maiatzaren 20ko 119/2002 Epaia. Kasu honetan, hamabost urteko exijentzia egitean, elementu bereizle bat topatzen dugu, horretarako arrazoizko justifikaziorik egon gabe, eta horrek neurriz kanpoko emaitzak dakartza. Familia batzuk Sestaon geratzen dira etxebizitza batekin, eta beste batzuk joan egin behar dute oso argi izan gabe bizilekua izateko aukera izango duten ala ez. Horregatik, erakunde honen ustez, planak ez du berdintasun printzipioa errespetatzen 15 urteko erroldatze tartea eskatzean, horrek tratamendu ezberdina suposatzen duelako parekoak diren bi egoeratan. Tratu ezberdintasun hori ez da irizpide objektibo eta arrazoizkoetan oinarritzen, orokorrean onarturiko balio irizpide edo iritzia kontuan hartuta.

5.5. Plan Zuzentzailean antzemaniko beste arazoetako batek Sestaoko Iparraldeko Industrialdea bezala ezagutzen den eremuko okupatzaile legal guztiek **bizileku berria izateko eskubidearen eraketari** ematen dio arreta.

Sestaoko Plan Zuzentzaileak familia kopuru garrantzitsua ateratzea aurreikusten du hirigintza berriko prozesuak harrapatzen duen zonaldetik –ikus 4.8 grafikoa, 113. orr.–, zehazki 417 familia. Arrazoi hori dela-eta, planak etxebizitza kopuru bera lortzeko beharra ezartzen du helburutzat, horien bidez, familiei bizileku berri bat eman ahal izateko. Horretarako, 417 familien bizileku berriei eragiten dieten konponbide ezberdinak ezartzen ditu: Sestaon behin betiko bizilekua ematea, Sestaotik kanpo behin betiko bizilekua ematea, eta aldi baterako bizilekua ematea. Azken horretarako 20 etxebizitza gehiago jartzen dira.

Garrantzitsua da azpimarratzea, Plan Zuzentzaileak eraikinen eraispenak kaltetzen dituen familia guztiei bizileku berria izateko eskubidea onartzen diela. Beste kontu bat da, bizileku berriko prozesu hori garatzeko erabiliko den modua, horietako kasu batzuk udalerritik kanpo gertatuko direlako. Kasu zehatzak aurrerago zehaztuko ziren Plan Zuzentzailearen Zuzendari Batzordeak ezarritako irizpideetan oinarrituz – 2003ko martxoaren 3ko bileran–. Zehazki, Simondrogaseko 125 familia izango ziren. Horietatik % 50a ijito etniakoa da, eta % 80ak gizarte laguntzak jasotzen ditu eta 15 familia “arazo anitzekoak” dira.

Plan Zuzentzailean jarritako helburuak, ijito etniako biztanleak edo oinarrizko errentak jasotzen dituztenak sakabanatzearena, horrek ijitoen taldean eragin dezakeen ondorio kaltegarria kontuan izan gabe hain zuzen, ezin baldintza ditzake okupatzaile legalek dituzten beste eskubide batzuk edo hirigintza legearen edo planeamenduaren izenean urratu. Ez dugu ahaztu behar, 7. orrialdean honakoa adierazten dela: *“Planaren filosofia legeak hiritar guztientzat onarturiko eskubide eta betebeharren errespetu eta sustapenean oinarritzen da.”*

Planak utzarazteentzako eta ondorengo bizileku berrientzako ezarritako helburuak aztertuta, hiru maila daudela antzeman dugu: desjabetzearen ondorioz sustaturiko jarduerak, beste jarduera sistema batengatik sustaturiko esku-hartzeak eta aurri deklarazioa jaso duten edo jasotzekotan dauden eraikinetan bizi diren familien egoera.

Planak argi eta garbi jasotzen du eraikinen okupatzaile legalen bizileku berrirako eskubidea, hirigintza desjabetzen eraginak jaso behar badituzte. Beste kontu bat da, Rivas-Simondrogasen bizi diren familientzat B-1 helburuak ezarritako moduan udalerrian geratu ahal izateko ezarritako tratu ezberdintasuna.

Bestalde, kudeaketa sistema ezberdinen bidez garatuko diren hainbat hirigintza jarduera daude; “La Naval” izeneko ordenamendu zuzeneko eremua, 50etik 64rako eraikinei eragiten diena, eta Nerbioi Ibarreko BEPBa. Bertan Rivas 68 eta 66 eraikinak sartuko lirateke.

Horrelako kasuetan, esku artean dugun informazioaren arabera, okupatzaile legalen bizileku berrirako eskubidea ezarri da. 2/2006 Legea onartu baino lehen bizileku berriaren exigentziak ager zitzakeen zalantzen kaltetan izan gabe, Euskal Autonomia Erkidegoan, hirigintzaren esparruan, 2006ko irailaren 20tik aurrera indarrean dagoen esparru arautzaile berriak etxebizitzaren eta merkataritza jardueren okupatzaile legalei bizileku berria emango zaiela bermatzea exijitzen du. Zentzu horretan, La Navaleko

ordenamendu zuzeneko esparruaren 1 EUaren konpentsazio proiektuaren hasierako onarpenean, Udalak Rivas kaleko 56.eko okupatzaile legalei beste bizileku bat ematea bermatzea exijitzen du.

Halaber, aurri prozeduran sarturik dauden edo aurri deklarazioa jaso duten eraikinen kasuak ere biltzen dira. Kasu horietarako, Plan Zuzentzaileak –B 7 proiektuan– kanporaketak eta/edo aldi baterako lekualdatzeak aurreikusten ditu Simondrogaseko familia batzuentzako, aurriko udal deklarazioek harrapaturikoak badira. Suposamendu horretan 15 urtez eroldaturik egon diren okupatzaile legalen –nagusiki udalerrian barne kokatzen dituzte– eta denbora gutxiago daramatenen arteko ezberdintasuna egiten da. Azken horientzat, Planak udalerritik kanpo beste bizileku bat emateko aukera jasotzen du.

Horrela antzeman dugu, egoerak 63 familiari eragiten diela. Horretarako, Planak 15 urte baino gehiago eroldaturik egon diren 17 familiak bertatik atera eta Sestaon bertan tokiz aldatzeko –aldi baterako– helburua ezartzen du, eta gainerakoak kanpoan kokatuko lirarteke. Bestalde adierazten da, bizileku berriaren emakida aldi baterako izango dela 31 familiaren kasuan, eta behin betiko 32ren kasuan. Azken batean, Planeko aipaturiko beste atal batzuetan –43. orrialdea– adierazitakoaren eta udaleko planeamenduan aurreikusitakoaren kontra, antzeman dugu ez dela modu argian jaso familia horiek bizileku berria izateko duten eskubidea. Ondorioz, eskubide hori egoitza irizpide bat betetzearen menpe geratzen da, eta ebazpen honetan adierazi dugun moduan, irizpide hori ez dago inolaz ere justifikaturik. Gainera, bizileku berriaren emakida negoziazio prozesupean geratzen da.

Hasiera batean, kalteturiko eraikinak Simondrogasen kokatzen ziren. Planaren arabera, eta dokumentu hau idazterakoan, Ibar Berriko 5. eraikinak, Rivaseko 5, 62 eta 64.ak aurri deklarazioa jaso dute, eta Rivas 26 eta 50.aren aurri egoera izapidetze bidean dago.

Suposamendu horren baitan, etxebizitzan okupatzaile legal ziren zenbait familia aurki zitekeen, baina eraikinak hondamen egoera duenez eta denbora pasa arren Galindo Ibarreko Exekuzio Unitatea ez denez martxan jarri, Udalak aurri deklarazioa eman dio eraikinari eta beraz, kanporatze agindua eman. Zehazki, gutxienez Ibar Berria kaleko 7.ean bizi den familia bat higiezin horretatik atera dute 2006ko martxoaren 1eko berehalako utzarazte agindu bat gauzatzeko. Horrekin batera ordea, ez zen inolako laguntzarako jarduera administratiborik edo etxebizitza duin batean aldi baterako geratzeko eskubidea babestera zuzendurikorik egon.

Orokorrean, hirigintza jarduerengatik kaltetzen diren pertsonen bizileku berria izateko duten eskubidea Hirigintza Erregimenaren eta Lur Balorazioen Eraberritzeari buruzko uztailaren 25eko estatu mailako 8/90 Legeak sartu zuen konfigurazio legalekoa da. Ondorenean, Lurzoru Erregimenari eta Hiri Ordenamenduari buruzko Legearen Testu Bateginaren Bigarren Xedapen Gehigarriak mantendu zuen, ekainaren 26ko 1/1992 Errege Dekretu Legegileak, hain zuzen. Lege horrek ohiko bizilekutik eta hirigintza jardueren ondorioz, beren higiezinetatik atera behar duten pertsona guztiei bizileku berria izateko eskubidea bermatzen die.

Xedapen legal horrek adierazitakoaren arabera, eskubide hori bermatu beharrekoa izango zen, plana gauzatzeko aukeraturiko jarduera sistema zein zen alde batera utzita. Horrela, desjabetzea gauzatu zuen Administrazioari edo desjabetze bidez jarduten zen kasuan onuradunari edo parte hartzen zuen Administrazioari gainerako kasuetan, bizileku berria emateko derrigortasuna edo betebeharra ezartzen zitzaion.

Etxebizitza berriaren baldintzei dagokienez, araudiak adierazitako gauza bakarra zen, kalteturiko okupatzaileen eskura babes publikoari atxikitakoen kasuan indarrean zeuden salmenta edo alokairu baldintzatan etxebizitzak jarri beharko zirela, baina ez du aparteko zehaztasunik eransten.

Ondorenean, testu arautzaile horri Auzitegi Konstituzionalak martxoaren 20an emaniko 61/1997 epaiak eragin zion. Arrazoa eskumenen helmena zen, izan ere adierazi zen, Estatuak eskumenak zituela nahitaezko desjabetzea arautzeko, baina ez gainerako kudeaketa sistemetan esku hartzeko. Arrazoi hori dela-eta, Auzitegiak konstituzioaren aurkakotzat jo zuen gainerako hirigintza jardueretan etxebizitza berria izateko eskubidea arautzen zuen bigarren atala (konpentsazioa eta kooperazioa).

Euskal Autonomia Erkidegoan, Lurzoru eta Hirigintzako uztailaren 30eko 2/2006 Legea orain dela gutxi onartu arte ez denez inolako arauketa autonomikorik egon etxebizitza berriaren eskubidea arautzeko, tarte horretan paradoxa bat aurkitu dugu: modu argi eta zorrotzean ezarritako etxebizitza berria izateko eskubidea, legalki okupaturiko eraikina eraisteko beharrezkoa den hirigintza jarduera gauzatzeko aukeratuko zen jardueraren menpe egongo zen.

Edonola ere, Arartekoak hainbatetan adierazi izan du, beste kudeaketa sistema batzuen kasuan etxebizitza berria emateko eskubiderako araudi-ezarpenak falta arren, herri Administrazioek beharrezko esfortzua egin beharko luketela bermatzeko, pertsona bat hirigintza jarduera baten ondotik kalteturiko etxebizitza batean legalki

bizi denean, etxebizitza bat izateko eskubidea duela, aukeraturiko kudeaketa sistema zein den alde batera utzita.

Hala eta guztiz ere, bizileku berria izateko eskubidea arautu egin zen gure Autonomia Erkidegoan, babes ofizialeko etxebizitzaren erregimenari eta etxebizitzaren eta lurzorua inguruko finantza-neurriei buruzko abenduaren 30eko 315/2002 Dekretuaren bidez.

Araudia horretatik komenigarria da azpimarratzea, bizileku berria izateko eskubidea Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazioak eginiko hirigintza jardura guztietarako onartzen duela kasu hauetan: erakunde desjabetzailea bada, desjabetzearen onuraduna bada, administrazio jardulea bada edo sinaturiko Hitzarmen baten ondotik bizileku berria eman behar bada. Beste era batera esanda, ez da mugatzen desjabetze sistematik eratorritako jardueretara, baizik eta Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazioak esku hartzen edo parte hartzen duen hirigintza jardura ia guztietara zabaltzen da. Hori guztia 34. artikulua jasotzen du.

Bestalde, eskubide hori babes ofizialeko etxebizitzak okupatzaile legalen eskura jarri gauzatu da. Horiek salmenta edo alokairu erregimenean emango litzaizkieke, familia bakoitzaren etxebizitza beharra, diru-sarrera ekonomikoak, kaltetuen familia eraketa, eta abar kontuan hartu ondoren. Horretarako, Dekretuak oso irizpide zehatzak biltzen ditu bizileku berria emateko: pertsona onuradunak, bizileku berriaren eredia, prozedura, eta abar. Zehazki, 35.1 artikulua honakoa adierazten du: *“Birralokatzeko eskubidea izango dute eragindako etxebizitzaren legeko okupatzaile direnek eta beren benetako bizilekua horietan dutenek. Bertan bizi direla erroldatze-ziurtagiriaren bidez egiaztatu beharko dute. Horrez gain, eragindako etxebizitza hori, okupatu aurreko akta edo, hala badagokio, finka okupatzea ahalbidetzen duen titulua jaso baino lehenagoko bi urteetan gutxienez okupatu dutela egiaztatu beharko dute.”*

Azkenik komenigarria da aipatzea, Lurzoru eta Hirigintzako ekainaren 30eko 2/2006 Lege berriak hirigintza jarduerengatik kalteturiko eraikinetan bizi diren okupatzaile legalek bizileku berria izateko eskubidea jasotzen duela bigarren xedapen iragankorrean. Orokorrean, Legeak bizileku berria izateko eskubidea bermarazten dio hirigintza jardura ororen sustatzaileari, etxebizitzetan ohiko bizilekua duten okupatzaile legalak bertatik ateratzea beharrezkoa denean. Zentzu horretan, desagertu egiten da hirigintza desjabetzeko kasuetan bakarrik bizileku berria bermatzeko betebeharra, eta hainbat arau ezartzen dira eskubidea gauzatzeko bi kasuetan.

Hiri ordenamenduko ikuspegi batetik aztertuta, kontuan hartu behar dugu hirigintza berriko prozesuan sartutako eraikinak Iparraldeko Industrialdeko Hiri Ordenamenduko Plan Orokorren Aldarazpenean ezarritako hirigintza jarduera baten ondorioz kaltetu direla, Nerbioi Ibarra eta Galindo Banaketako Eremuan. Aldarazpen hori behin betiko onartu zen 2003ko apirilaren 1eko dekretu bidez (2003ko abuztuaren 14ko BAO). Komenigarria da gogoraraztea, planeamenduko baliabide horrek izaera arautzaile duela, eta partikularrak nahiz Administrazioak behartzen dituela –1992ko Lurzoru Legearen Testu Bateginaren 134. artikulua eta Lurzoru eta Hirigintzari buruzko ekainaren 30eko 2/2006 euskal Legearen 88. artikulua–.

Zentzu horretan, planeamenduak espresuki kokatzen ditu ordenamendu espresetik kanpo Rivas kalearen bi aldeetan kokaturiko eraikinak (50etik 64ra eta 66tik 70era) eta horiekin batera, baita Simondrogaseko auzoan kokaturikoak ere. Arrazoiak eraikinen hondamen garrantzitsua, batzuk aurri egoeran gainera, zonaldearen berrantolaketa eta azpiegitura eta sistema orokor eta tokikoak eraikiko direla dira.

Edonola ere, garrantzitsua da azpimarratzea, “hirigintza informazioko” atalean Sestaoko hiri ordenamenduko plan orokorrak honakoa adierazten duela espresuki: *“zonalde horretan bizi diren pertsonen bizileku berria ematea aurreikusten da, Simondrogaseko biztanleei eta desagertzea aurreikusten den etxebizitza guztietan bizi diren pertsonen ematea aurreikusten den bezalaxe.”* Existitzen den eraikin zerrendaren barruan, planeamenduak ordenamenduak kalteturiko eraikin guztiak biltzen ditu –bai eraikinen zerrendan, baita bizileku berria izan behar duten etxebizitzaren balorazioan ere–, hau da, kudeaketa sisteman edo aurri deklarazioen aurrean bereizketarik egin gabe. Horrela, La Navaleko ordenamendu zuzeneko eremuan Rivas 62-64 eraikina kokatzen da, 19 okupatzailerekin, eta Ballonti sistema orokorrean berriz Rivaseko 5.a, 6 familiarekin.

Horren irakurketatik ondoriozta dezakegu, alde batetik planaren asmoa zonaldean ordenamenduaren aurkakoak izan eta segurtasun eta osasungarritasun baldintza eskasetan dauden eraikin guztiak deuseztatzea dela, eta bestetik, zonalde horretan legalki bizi diren familiei bizileku berria ematea dela.

Planeamendua arautzailea da izaera orokorreko xedapen gisa, eta Plan Zuzentzaileak berriz programa izaera du arautzailea beharrean. Edonola ere, hirigintza planeamendutik eratorritako eskubideak mantendu egiten dira, edo bestela, dagokion lurzoru araudia aplikatzen da. Arrazoi hori dela-eta, kontraesankortasunik edo zehaztasun eza egongo balitz Plan Zuzentzailearen bizileku berriko eskubidearen

inguruan edo batzorde zuzentzailearen irizpidearen inguruan, eskubidea planeamendutik uler badaiteke, orduan azken horrek adierazten duenari atxiki beharko zaio.

Zentzu horretan, eta Sestaoko HAPOaren aldarazpenaren testuan oinarrituz –2003ko abuztuaren argitaratu zenetik indarrean dago–, orokorrean ulertu behar da Plana onartu zenetik, eraispenak kalteturiko okupatzaile legalei bizileku berrirako eskubidea onartzen zaiela. Kasu horien barruan sartzen dira aurrerik deklarazioak edo aurrerik deklarazioa izapidetze bidean duten eraikinak.

Eskubide horren baldintza bakarrak hirigintza araudian ezarritako zehaztapenak izango dira, eta ez Plan Zuzentzailean jasotako helburu eta iritziak, ezta Plan Zuzentzailearen Zuzendaritza Batzordeak lortu ahal dituen akordioak ere. Konpromiso horien eragin juridikoan eta helmenean sartu gabe, ezin dira inoiz ordenamendu juridikoaren kontrakoak izan.

Bestalde, Etxebizitza eta Gizarte Gaien Sailak eta Sestaoko Udalak 2005ean sinaturiko Lankidetzaren Hitzarmena eta Eusko Jaurlaritzak sustatzaile gisa hartutako konpromisoak kontuan hartuta, abenduaren 30eko 315/2002 Dekretua, eta bertan erroldatze antzinasunerako ezarritako baldintzak, aplikatzeko modukotzat hartu beharko lirake.

5.6. Plan zuzentzaileak agertzen duen beste arazoetako bat **ijitoen komunitateari emaniko tratamendua** da. Beste ezer baino lehen ez da ahaztu behar, ijito herriak tratatu diskriminatzailea jaso izan duela Administrazioaren aldetik orain dela oso gutxi arte, zehazki 1978ko Konstituzioa onartu zen arte. Konstituzioak eskubide osoko hiritartzat hartzen ditu. Gainera, Europako eta Espainiako historian zehar, nagusi zen kulturaren aldetik tolerantzia ezeko eta gutxiespeneko egoerak gertatu dira ijito biztanleekiko. Diskriminazio egoera hori 1999ko abenduaren 17an eginiko txosten batean jaso zen. Txostena Diputatuen Kongresuak ijito herriak dituen arazoak aztertzeko duen Azpibatzailearen egin zuen. Txosten horretan xedapen arautzaile ezberdinak aipatzen dira, pragmatika errealetatik hasi eta XX. mendera iristen den araudira iritsi arte, eta guztiek tratatu nabarmenki diskriminatzailea agertzen dute. Modu berean pertsona horiek topatzen dituzten zailtasunak biltzen dira, kultura eta nortasun kulturalaren esparruan, etxebizitzan, lanean, hezkuntzan eta prestakuntzan, osasunean, gizarte ekintzan, emakumeen eremuan, hedabideetan, arrazakerian eta parte-hartzean. Adierazitako txostenean agerturiko ijito herriaren arazoak berean dirau oraindik ijitoentzat orokorrean, eta Sestaon bizi direnentzat zehazki.

Ijito herriaren egoera, bazterkeria eta gizarte kanporatze arazoak, gizarte eta politika parte-hartze falta, eta etxebizitzaren arazoa konpontzeko martxan jarritako neurri askoren eraginkortasun falta komunak dira Espainian nahiz Europan. Azken arazo horrek gainera, etxebizitzarenak alegia, ezaugarri zehatzak agertzen ditu talde honen kasuan. Ondorioz, lehenik eta behin eta barne araudiaz gainera, komenigarritzat jo dugu nazioarte mailan sinaturiko betebeharrak gogoraraztea, eta giza eskubideen babeserako eta historikoki diskriminaturiko talde txikien bizi-baldintzen hobekuntzan lanean diharduten erakundeek eginiko hausnarketa eta gomendioen berri ematea. Talde txiki horien artean ijitoena egongo litzateke.

Lehenik eta behin, garrantzitsua da Konstituzio Espainiarraren 9.2 eta 14. artikulua aipatzea. Xedapen horietan administrazioak esku hartzeko duen betebeharra zehazten da, modu horretan pertsonen eta horiek eratzen dituzten taldeen berdintasuna benetako eta eraginkorra izatea lortzeko. Gainera, diskriminazioa debekatzen da. 9.2 artikulua honakoa dio zehazki: *“Botere publikoei dagokie inguruabar zehatzak sustatzea, gizabanakoaren eta berak osatzen dituen taldeen askatasuna eta berdintasuna benetakoak eta eragingarriak izan daitezen; oztopoak kentzea, horiek haien osotasuna eragotzi edo zailtzen badute; eta herritar guztien parte-hartzea erraztea, bai bizitza politikoan, baita ekonomia-, kultura- eta gizarte-bizitzan ere”*. 14. artikulua berriz honakoa dio: *“Espainiarrak legearen arabera berdinak dira, eta ezin da inolako bereizkeriarik egin, jaiotza, arraza, sexu, erlijio, iritzi nahiz bestelako inguruabar edo egoera pertsonal zein sozialak aintzat hartuta.”*

Ekintza positiboek lotura oso estua dute diskriminazioaren aurkako borrokarekin, talde bat gizartetik baztertzean, benetako berdintasuna zaildu edo galarazi egiten delako. Lotura horren ondorioz, ijito herriaren sustapenarekin lotura izan dezaketen xedapen guztiak hartu behar dira kontuan, diskriminazioaren aurka borrokatzeko xedea dutenak bezalaxe.

Ekintza positiboak martxan jartzeko xedapenei dagokienez, garrantzitsua da Espainiak hartutako konpromisoak gogoraraztea, gutxiengo nazionalen babeserako Esparru Hitzarmenean. Dokumentu hori Estrasburgon sinatu zen 1995eko otsailaren 1ean eta Espainiak berretsi egin zuen 1995eko uztailaren 20ko instrumentu bidez (1998ko urtarrilaren 23ko BOE). Estatuak, Hitzarmen hori berrestean, ijito herriaren babesaren ardura bere gain hartzeko konpromisoa hartu zuen, nahiz eta gutxiengo nazional gisa ez onartu. Xedapenak zuzenean ezin aplikatu badaitezke ere Esparru Hitzarmen bat izateagatik, Estatuak derrigortu egiten dute, diskriminazioaren eta gizartetik kanporatzearen aurkako borrokaren konpromisoa delako. Egoera hori ijito herriaren zati garrantzitsu batek bizi du.

Esparru Hitzarmenean jasotako ezarpenen artean, honakoa azpimarra daiteke:

“Aldeek konpromisoa hartzen dute gutxiengo nazionalerako pertsonen legearen aurreko berdintasuna bermatzeko, eta legearen aldetiko berdintasunezko babesa ziurtatzeko. Horrela, gutxiengo nazional batekoa izateagatik diskriminazioa debekatuko da.

2. Aldeek, beharrezkotzat jotzen denean, neurri egokiak hartzeko konpromisoa hartzen dute, bizitza ekonomiko, sozial, politiko eta kulturaleko esparru guztietan erabateko berdintasun eraginkorra sustatzeko gutxiengo nazionalerako taldean eta gehiengoarenean artean. Horri dagokionez, gutxiengo nazionalerako pertsonen ezaugarri zehatzak hartuko dira kontuan.

3. 2. atalarekin bat etorritik hartutako neurriak ez dira diskriminaziorik ekintzat hartzen” (4.2 art.).

Europako Kontseiluko Kontsulta Batzordeak eginiko azken txostenean (2003ko azaroaren 27koa), Espainiak artikuluko hori betetzen zuen aztertzerakoan, esfortzu handiagoa egiteko beharra azpimarratu zen diskriminaziorik aurre egiteko, eta kezka agertu zen ijito herriaren eta gainerako biztanle gehienek egoera sozio-ekonomikoarengatik.

Agerturiko zenbait kezka Sestaoko egoerari ere aplikatu dakizkio. Horrela, etxebizitzaren arazoa nabarmendu zen, proposaturiko konponbideek egoera ez dutela hobetu adieraziz. Halaber, zenbait ijito herri batzuetan finkatzean antzemaniko gutxiespen fenomeno oso larritzat hartzen da, batez ere tokiko agintariak biztanleen talde baten alde jarri badira. Ondorioz, agintari guztiei arreta izatea eskatzen die, beren eskumenen esparruan horrelakoak ekiditeko.

Lehenik eta behin adierazten du, gizartetik kanpo inor ez uzteko eta bazterkeria saihesteko hartutako neurriak ez direla eraginkorrak izan. Eragiten dieten kontuetan parte-hartzea hobetzeko hartutakoek ere ez dute egoera konpondu.

Azkenik, Hitzarmenaren 16. artikulua ere nabarmendu nahi genuke, Sestaon Plan Zuzentzailea onartu zenetik azaleratu den egoerari aplikatu dakiokeelako: *“Gutxiengo nazionalerako pertsonak bizi diren eremuetako biztanle proportzioak aldaraztean, aldeek ez dituzte Esparru Hitzarmen honetan jasotako printzipioetatik eratorritako eskubide eta askatasunak gutxitzeko neurririk hartuko.”*

Artikulu horrek espresuki ezartzen du ijitoek okupaturiko zonaldeetako biztanle proportzioak ez aldarazteko betebeharra dagoela, horren bidez Esparru Hitzarmenean onartutako konpromisoetatik eratorritako eskubide eta askatasunak mugatzen badira.

Ondorioa izango litzateke, aipaturiko araudia aplikatuz, Sestaoko erakunde guztiek garatutako jarduerak ezin dituztela ijito herriaren pertsona proportzioak aldarazi, horren bidez zutena baino egoera okerragoan utziko badira, eta horixe da hain zuzen ere, bizileku egokia ez izatea edo adin txikikoak eskolara ez joatea.

Espainiak 2006ko martxoan bidali zuen bere bigarren txostena. Bertan, 2001-2005 tartean betebeharrekin betetzeko eginiko jarduerak aipatu ziren. Jardueren artean honakoak adierazi ziren: aurrerago ere aipatuko dugun diskriminazioaren aurkako araudia, gizarte erakundeei gizarte programak finantzatzea, “Ijito Herriaren Estatu Kontseilua” izeneko parte-hartze organoaren eraketa eta hezkuntza, osasuna edo etxebizitzaren esparruko jarduerak. Modu berean, erkidegoetako Administrazioek eginiko jardueren berri eman zuen, Euskal Autonomia Erkidegoaren kasuan Ijitoen Kontseiluaren sorrera (azaroaren 25eko 289/2003 Dekretua), eta ijito herriaren erabateko sustapenerako eta gizartean parte hartzeko Planaren eraketa. Europako Kontseiluko Kontsulta Batzordeak ez ditu oraindik Esparru Hitzarmena betetzeari buruzko bigarren txostenaren inguruko bere hausnarketak argitaratu.

Zuzenbide komunitarioaren esparruan, beharrezkoa da Europako Parlamentuaren 2005eko apirilaren 28ko Ebazpena aipatzea. Dokumentu hori ijitoen egoerari buruzkoa zen Europar Batasunean, eta bertan, Estatu Kideei neurriak hartzea eskatu zitzaien hezkuntza, sentsibilizazio, gizarte zerbitzu,... esparruetan. Etxebizitza esparruan (19) espresuki adierazi zen: *“Europar egun antzeman daitezkeen ghettoak onartezinak dira, eta Estatu Kideei neurriak hartzea eskatzen zaie egoera horri amaiera emateko, etxebizitzaren eskaintzan joera diskriminatzaileei aurre egiteko eta ijitoei laguntzeko bestelako bizilekuak bilatzen osasungarritasun baldintza onekin.”*

Azkenik, ijitoen giza eskubideek Europako Kontseiluko Estatu Kideetan bizi zuten egoera aztertu zuen Txostena ere aipatu beharrezkoa da. Álvaro Gil Roblesek eginikoa izan zen, Europako Kontseiluko Ordezkaria giza eskubideetarako. Txostenak etxebizitza, hezkuntza, lan eta osasun esparruetan bizi den diskriminazio egoera aztertu zuen. Etxebizitzari dagokionez, indar berezia jarri zuen bizileku ezberdinetan antzematen diren arazoetan, eta azpiegiturak hobetzeko programak martxan jartzean. Askotan, ijitoak ez diren biztanleen aldetik haiek udalerritik kanporatzeko presioak egoten direla baieztatu zuen, eta horrek bizi baldintzak hobetzeko inbertsioak egitea

galarazten du. Horregatik, gomendio ezberdinen artean proposatzen dute beste agintari batzuk izatea horrelako programak garatzen dituztenak, giza eskubideak errespetatzen direla bermatzeko duten erantzukizunagatik. Eskubide horien artean, etxebizitza duina izatearena edo bizi baldintza egokiak izatearena egongo lirateke.

Ijito herriari buruz hitz egiterakoan, nahitaez bizi duten diskriminazioaz hitz egin behar da, eta ondorioz, elementu hori deuseztatzeko martxan jarri diren mekanismoez eta araudiaz ere bai. Diskriminazioaren aurkako borrokak lotura estua du ekintza positiboekin eta kanporaketan aurka borrokatzeko bideekin, lehen ere adierazi bezala, baina baliabide propioak ere baditu. Horien artean, duen garrantziagatik, derrigorrez aipatu behar da Kontseiluaren 2000ko ekainaren 29ko 2000/43/CE Zuzentaraua, eta Kontseiluaren 2000ko azaroaren 27ko 2000/78/CE Zuzentaraua. Horiek gure ordenamendu juridikoan sartu ziren zerga, administrazio eta gizarte alorreko neurriei buruzko abenduaren 30eko 62/2003 Legearen bidez. Araudiak etnia edo arraza arrazoiengatik diskriminazioa debekatu du bizitzaren oinarritzko esparruetan, esate baterako, lana, lanerako prestakuntza, hezkuntza, etxebizitza, gizarte babesa, gizarte onurak eta produktu eta zerbitzuetara iristea eta horien horniketa. Aplikatzeko jasotzen dituen definizioak garrantzitsuak dira (28. art.):

1. *Kapitulu hau betetze aldera, honako definizioak ezartzen dira:*

a) *Tratu berdintasuneko printzipioa: diskriminazio zuzen nahiz zeharkakoaren erabateko desagertzea, arraza edo etnia, erlijioa edo sinesmenak, ezintasuna, adina edo pertsona baten sexu orientazioagatik.*

b) *Zuzeneko diskriminazioa: pertsona bat hain onuragarria ez den moduan tratatzen denean arraza edo etnia, erlijioa edo sinesmenak, ezintasuna, adina edo sexu orientazioa bezalako faktoreak agertzen ez diren egoeran jasoko lukeen tratamenduaren aldean.*

c) *Zeharkako diskriminazioa: legezko xedapen edo xedapen arautzaile batek, hitzarmen edo kontratu bateko klausulak, banakako paktu batek edo alde bakarreko erabakiak, agerian neutroak izanda, eragozpena ekartzen dionean pertsona bati gainerakoen aldean arraza edo etnia jatorriagatik, erlijio edo sinesmenengatik, ezintasunagatik, adinagatik edo sexu orientazioagatik, beti ere helburu legítimoari erantzuten ez badiote eta bideak egokiak eta beharrezkoak ez badira.*

Gai honetan ere, garrantzitsua da Espainiak Nazioarteko Konbentzioan, 1965eko abenduaren 21ean, hartutako konpromisoak aipatzea, arraza diskriminazioko modu guztiak deuseztatzeko. Batzordearen Azken Hausnarketetan, Espainiako arrazakeria deuseztatzeko eginikoetan (CERD/C/64/CO/6, 2004ko apirilaren 28koa), Administrazioek egin beharreko esfortzuak ere aipatzen dira, tolerantzia sustatzeko eta aurreiritzi eta estereotipo negatiboak gainditzeko. Hausnarketa horiek Konbentzioaren betebeharrak betetzeari buruz eskuragarri dagoen informazioarekin osatzen dira. Gainera, diskriminazioko jarrerak agertzeagatik kezka agertzen du, batez ere ijitoen, Afrika iparraldeko pertsonen, musulmanen eta latinoamerikarren aurkakoa.

Arrazakeria eta intolerantziaren aurkako Europar Batzordeak (ECRI) Espainiari buruz eginiko Hirugarren Txostenean –2005eko ekainaren 14koa–, besteak beste, neurri osagarriak hartzeko gomendioa luzatu zien agintari espainiarrei, modu horretan, ijito komunitateen egoera konpontzeko hezkuntzaren, lanaren, etxebizitzaren, eta osasunaren alorrean. Modu berean, azkartasunez erreakzionatzeko eskatu zien ijito komunitateen aurkako indarkeria adierazpen guztien aurrean. Modu berean, parte-hartzea hobetzera zuzenduriko estrategiei buruzko gomendioak ere egiten dira.

Azkenik, auzitegien aldetik arraza diskriminazioaren existentziari buruz adierazi izan dena agertzeko, garrantzitsua da aurrekari moduan 1988ko urtarrilaren 13ko AGren epaia aipatzea. Izan ere, espresuki adierazi zuen arraza diskriminazioa zegoela ijito herriaren aurka. Epaia horrek adierazi zuen, administrazio batek, Madrilgo Udalak hain zuzen, arraza diskriminazioa egin zuela ijitoak bizi ziren txabola zonaldean hainbat jarduera garatzean: *“Adierazi den guztia kontuan hartuta ondoriozta daiteke, gure konstituzioan jasotako berdintasun printzipioa urratu egin dela hainbat jarduera administratibo direla bide. Izan ere, txabola zonalde batean bizi ziren ijito etniako pertsonen mugapen, kontrol eta abarreko neurriak jarri zaizkie. Ijitoak gure lurraldera Hindustango penintsulatik eta European zehar XV. Mendeko lehenengo hamarkadetan iritsi ziren asiarrak izan ziren, eta haiei neurri horiek aplikatzeko arrazoa delituzko jarduerak prebenitzea izan da. Horrek modu berean, errugabetasun presuntzioa urratzen du, testu konstituzionalaren 24. artikuluan jasotakoa, zonaldeko hiritar guztiei eta ezberdintasunak eginez aplikatzen zaielako. Madrilgo gainerako tokietan ez da antza horrelakorik aplikatzen, ez landa esparruan ezta hirian ere. Jokabide diskriminatzaile hori aurreiritzietan oinarritzen da, eta Konstituzioak zigortu eta debekatu egiten ditu, eta gainera komunitate horrentzako tratu ezberdin oso larria dakar, eta horren ondotik bizi kalitate okerragoa, alfabetizazio eskasa datoz. Gainera, talde horrek Espainiako gainerako biztanleek baino krisi ekonomiko larriagoa bizi du. Jokabide diskriminatzaile hori arrazan oinarritzen da, horretarako justifikaziorik izan gabe, eta beraz, tratu ezberdintasuna dakar. Horrek oinarritzko eskubide hau ez ezik –sistema sozial eta zuzenbideko sistema demokratikoan agertzen diren gainerako oinarrian dagoena–, beste batzuk ere harrapatzen ditu...”*

Azken batean, ijito herriaren diskriminazio egoera hainbat txostenek jaso dute azken urte hauetan, eta aipaturikoa bezalako epaitegi adierazpenetan ere agertzen da. Azken urte hauetan garaturiko bazterkeria egoera larriak eta jokaera diskriminatzaileak oso antzekoak izan dira toki guztietan. Ohiko praktika horietako askok etxebizitzaren zailtasunarekin eta auzotarrek ijitoak beren udalerrian kokatzearekin agerturiko kontrakotasunarekin dute zerikusia. Horregatik, Estatuak giza eskubideen esparruan hartutako konpromisoak betetzen direla bermatzeko ardura duten erakundeek gomendioek oinarri komuna dute: ekintza positiboko neurriak martxan jartzea, eta diskriminazioaren aurka borroka egitea sakabanaketaren aldeko praktikak ekiditeko. Horrelakoak batzuetan ordezkari politikoek babesten dituzte, toki administrazioetan gehien bat.

Sestaoko Plan Zuzentzaileak ez ditu ez araudiak ezarritakoak, ez gaian aditu diren erakundeek eginiko gomendioak betetzen. Izan ere, zehaztapen orokorretan eta irizpide gisa, ijito izatearena ezartzen du. Pilaketak ekiditeko eta zonaldearen birsorkuntza lortzeko esku-hartze jakina beharko dela adierazten da. Hori, lehen ere adierazi dugun moduan, Konstituzio Espainiarraren aurka doa, abenduaren 30eko 62/2003 Legean diskriminazioaren kontra jasotako ezarpenen aurka, eta gutxiengo nazionalen babeserako Esparru Hitzarmenean bildutako betebeharren aurka edo diskriminazio modu guztiak deuseztatzeari buruzko Nazioarteko Konbentzioaren aurka, eta kasu guztietan ezarritakoa betetzen dela bermatzen duten erakundeek eginiko gomendio eta hausnarketen kontra.

Esparru guztietan neurriak proposatzen dituen plana (hirigintza, hezkuntza, ekonomia,... esparruak), bazterkeriaren eta hiri degradazioaren aurkako borrokaren filosofia eta gizarte printzipioak dituen plana, ezin daiteke bat etorri pertsonen aukeraketarekin, edo hamabost urtez toki batean bizitzen aritu izanaren ezarpenarekin bizileku berria Sestaon emateko, edo Sestaotik kanpo familiak kokatzearekin, haien beharrak kontuan ez badira hartzen edo erabaki hori helbidez aldatu behar dutenen nahiaren aurka hartzen bada. Lehengo porrota da, Plan honek ez duela ez-etxeen arazoa edo Sestaoko auzotarrek bizi duten pobrezia egoera modu osatuan aztertzen. Ezaugarri horiek dituen plan batek ezin ditu batzuk kanpoan utzi. Hiru Administrazioek (Eusko Jaurlaritza, Aldundia, Udala) beren eskumenen arabera aurreikusitako neurriek ezin dute biztanleriaren zati bat kanpo utzi.

5.7. Hiritarren parte-hartzea. Plan Zuzentzailea egiterakoan esfortzu garrantzitsua egin den arren elkarte eta agente sozial kopuru handiak parte har zezan, eta informazio, jarraipen eta parte-hartze mahaia sortu bada ere, esfortzuak mantendu egin behar dira hiritarren parte-hartze eskubidea edukiz betetzeko. Hiritarren parte-

hartzea ere Konstituzio Espainiarraren 9.2 artikuluan jasotzen da. Artikulu hori ezinbestekoa da Estatu sozialaren, demokratikoaren eta Zuzenbidekoaren printzipioak ulertzen dituelako, eta gizartea eraldatzeko nahia agertzen duelako askatasuna eta pertsonen eta haiek eraturiko taldeen berdintasun eraginkorra sustatuz. Modu berean, parte-hartzerako onarpen orokorra egiten du: *“Botere publikoei dagokie... hiritar guztiei bizitza politikoan, ekonomikoan, kulturalean eta sozialean parte hartzeko aukera bermatzea.”* Gobernua modernizatzeko abenduaren 16ko 57/2003 Legeak dio garrantzitsua dela parte-hartze aukerak sendotzea, eta hiritarren eragina indartzea toki gobernuetan, eta modu berean, gutxieneko helburu batzuk ezartzen ditu parte-hartze erregelamenduak egiteko.

Parte-hartzea gobernu onak egun duen erronkatarako bat da. Parte-hartzeak informazioa, kontrola, negoziazioa eta erabakiak elkarrekin hartzea esan nahi du. Administrazioak parte-hartzea sustatzeko joera izan behar du, 1985eko urriaren 15eko Toki Autonomiaren Europako Gutunak edo Europako Kontseiluko Ministro Kontseiluak Estatu Kideei eginiko Gomendioan (2001) ezarri bezala. Gomendioa hiritarrek toki mailako bizitza publikoan parte hartzeari buruzkoa zen.

Parte-hartze demokratikoko politikaren oinarrizko printzipioen artean *“hiritarrek informazio argia eta osatua izateko duten eskubidea bermatzea, eta beren etorkizunari eragiten dioten erabakietan parte hartzeko aukera izatea”* edo *“agintari publikoen eta hiritarren arteko komunikazioari ezinbesteko garrantzia ematea, eta toki arduradunei hiritarren parte-hartzearen alde egiteko eskatzea, haien eskariak eta nahiak arretaz aztertuz agertzen dituzten beharrei erantzun egokiak emateko”* egongo lirateke. Printzipio horiek betetzeko, hainbat neurri ezartzen dira, esate baterako, erakundeen eta tokiko Administrazioen funtzionamendua gardena izatea, edo hiritarrek beren bizi baldintzen eta udaleko jardueren gainean duten eragina areagotzea udalerriko zonalde ezberdinetan. Europako Kontseiluko Ministroen Batzordeko gomendioak hezkuntza, informazio, eta ordezkariak esparruko jarduerak proposatzen ditu. Horiek oso positiboak dira tokiko bizitza publikoan parte-hartze kultura sortzeko, eta beraz, udalerriko gizartearen kohesioa hobetzeko.

Ijito biztanleei dagokienez, lehen adierazi dugun moduan, bai araudian bai nazioarteko erakundeek eginiko hausnarketa edo txostenetan ere, ijito komunitateen ordezkariak parte hartzea garrantzitsutzat jotzen da, komunitate horietako kideen egoera hobetzera zuzenduriko estrategiak egin, aplikatu, ebaluatu eta ezartzerakoan. Gutxiengo nazionalen babeserako Esparru Hitzarmenaren 15. artikulua ezartzen du *aldeek gutxiengo nazionalen kide diren pertsonen parte-hartze eraginkorrerako beharrezkoak diren baldintzak jarriko dituztela, bizitza kulturalean, sozialean eta*

ekonomikoan parte hartzeko, kontu publikoetan bezalaxe, bereziki, eragiten dieten kontuetan. Beraz, kontu publikoetan ijitoen parte-hartzea sustatzeko betebeharra dago. Europako Kontseiluko Kontsulta Batzordearen ustez, jada existitzen diren egiturak eta mekanismoak berraztertu egin beharko liriateke, bizitza sozialean, ekonomikoan eta kulturean parte-hartzea eraginkorra izatea lortzeko.

Txosten honetako gomendioak, aurrerago adieraziko direnak, zentzu horretan adierazitakoak dira. Parte-hartzea politika publikoen ondorioz kalteturiko/interesaturiko pertsonak parte hartzen duten prozesua bezala ulertu behar da, kasu honetan Sestaoko Txabarri, Urbinaga, Simondrogas, Rivas eta Los Baños auzoetako auzotar guztiak, salbuespenik gabe. Gainera, kalteturiko pertsonak bizileku berriak topatzearen prozesuan parte hartzea beharrezkoa da, ekintzaren arrakasta bermatu ahal izateko.

5.8. Planak hiri eta gizarte birsorkuntza antolatze duen helburua, adierazitako auzoetan barneraturiko jardueren bidez.

Sestaoko auzo horietako etxebizitzetara eta bertan bizi diren familiei buruzko diagnostiko oso xehatua dago. Hala eta guztiz ere, faltan botatzen da aurretik eraginpeko ondasun eta eskubideen deklaraziorik ez egotea, eta ondorioz, kanporatuko diren eta bizileku berria izango duten familien zerrendarik ez egotea. Modu berean, ez dago epe konpromisorik hirigintza jardueretarako, beraz, desjabetzea aurreikusi zen zonaldeetan aurri egoerako eraikinak deklaratu dira, bai udalaren aldetik bai bide judizialaren bidez. Ziurrenik, Sestaotik alde egin behar duten familiak egoteak edo portzentaje edo kupoak ezarri izanak garatuko diren jarduerak argitzea galarazi du.

Erakunde honen ustez, plana kalteturiko etxebizitzetara eta familien definizio eta zehaztapen falta izateagatik ezaugarritzen da. Modu berean ez da ezer adierazten konpromisoak garatzeko epeen inguruan. Horrekin batera adierazi behar da, udaleko informazio bulegoak eginikoa salbuetsita, ez dela informazio saiokin aurrera egin Planeko programen aplikazioari dagokionez. Hori dela-eta, gizarteko agenteek ez dute informaziorik eta horrek espekulazioak eta gizarte ezinegona sorrarazten ditu. Horrek Txostenaren hasieran adierazi ditugun esku-hartze arazoietan eragina izan du:

- Aurri deklarazioen ondorioz nahiz desjabetzeak bezalako hirigintza jardueren ondorioz, kanporatzeak dakartzaten hirigintza jarduerak.

- Los Baños zonaldeko udaleko etxebizitzaren egoera.
- Sestaok bizi duen gizarte kohesio faltaren egoera.
- Hiria birsorkuntza garatzeko bideratutako prozesua, Administrazioak kalteturiko pertsonekin harremanetan jartzeko izan duen modua.

Kalteturiko etxebizitza eta familien definizio eta zehaztapen ezak eta konpromisoak garatzeko epeko ondorio garrantzitsuak ekarriko dituzte hirigintza jardura horrek kalteturiko etxebizitza edo higiezinetan bizi diren familientzat. Plana aplikatzeko hasiera datan atzerapena izateagatik edo prozesu honekin zerikusirik ez duten arazoengatik, pertsona batzuen etxeek aurrerik deklarazioa jaso dute. Indarrean dagoen araudiaren arabera, aurrerik deklarazioak jabeen eskubide eta betebeharrak baliogabetzea dakar, eta berehalako aurrerik kasuetan, eraikina eraisteko betebeharra ere badakar. Hala eta guztiz ere, aurrerik deklarazioak ezin dira zonalde horretan bizi diren pertsonen eskubideak urratzeko balioko duten baliabideak izan, lehen ere adierazi dugun moduan. Izan ere, bizileku berria izateko eskubidea ezin da etorkizuneko aurrerik deklarazioen menpe geratu, horrek eraikinaren berehalako desagertzea fisikoa ekarriko duelako. Modu berean, eskubide hori ezin egon daiteke Plana gauzatzen hastearren menpe.

6. Azkenik, **Los Baños zonaldeko udaleko etxebizitzaren egoera** dago. Auzotarrek beren kezka agertu ziguten errentariek etxebizitzak erabiltzeko zuten modurengatik. Udala, adierazitako etxebizitza horien jabe den heinean, bizikidetzara arauak betetzea exijitzeko erantzukizuna du, eta horrekin batera, sinaturiko kontratuak betetzen direla bermatu behar du, bai alokairuaren prezioari dagokionez, baita horiei ematen zaien erabilpenari dagokionez ere. Halaber, etxebizitzak egoera onean mantentzen direla bermatzeko neurriak hartu behar ditu. Erakundeek ez diete arretarik eman auzotarrek eginiko zenbait eskariri, eta horietako batzuk bizikidetzara arazoei buruzkoak ziren, etxebizitza sozialei emaniko erabilpenagatik edo hiritarren segurtasunagatik. Ondorioz, gizarte kohesio falta agertzen duten adierazpenak ikusi ahal izan dira auzotarren partetik. Antzemaniko zailtasunen ondorioz, Arartekoak uste du esfortzu handiagoa egin behar dela auzotarren kezkei arreta emateko, modu horretan gizarte kohesio handiagoa lortuko delako eta gizarte segurtasuna behar bezala bermatuko delako. Beste era batera esanda, auzotar guztien osotasun fisikoa eta morala bermatuko dira, haien askatasunarekin batera. Txosten osoan zehar esan den moduan, pertsonen berdintasunerako baldintzak sustatzen diren eta pertsonen eta taldeen integrazioa eraginkorra den aldi berean garatu beharrekoak dira.

Horregatik guztiagatik, Sestaoko egoerak hobera egiteko, Arartekoak honako gomendio hauek proposatzen ditu txosten honen bidez:

1. Adostasun politikoa berritzeko beharra

Sestaon antzematen den etxebizitzaren arazoak erakunde publikoak eta Sestaoko auzotarrak kezkatzen ditu, beraz, beste edozein ikuspegiren gainetik kontu horri heldu behar zaio. Horregatik, indar politiko guztien arteko paktua berritzea gomendatzen dugu, horren bidez guztiek aurre egiteko moduko esku-hartze eredia onartzeko, eta jardunbide argiak lortzeko. Jada lorturiko konpromisoetatik abiatu beharko litzateke, txostenean zehar modu xehatua adierazitako Estatu demokratikoaren printzipioak errespetatuz beti. Sestaok beharrezko dituen jardueren konplexutasunak ezinbestekoa egiten du adostasun beharra.

2. Eusko Jaurlaritzaren, Bizkaiko Foru Aldundiaren eta Sestaoko Udalaren arteko lankidetzak

Lankidetzarako esparru zintzoa, koherentea eta nahikoa ezarri behar da, Sestaoko auzo horietako hiri eta gizarte birsorkuntzako beharrei aurre egiteko.

Arazo nagusia ez-etxeena da, beraz, esfortzu garrantzitsua egin behar da pertsonen bizileku egokia emateko bakoitzaren egoera ezberdinei arreta eskainiz. Eusko Jaurlaritza eta Sestaoko Udala dira eskumenak dituztenak oinarritzko behar hori asetzeko beharrezkoak diren hautabideak proposatzeko.

Sinaturiko bi hitzarmenak urrats garrantzitsua izan dira. Hala eta guztiz ere, beharrezkoa da lankidetzak esfortzu handiagoa egitea, etxebizitza egokiak eskuragarri jartzeaz gain gizarte akonpainamenduko prozesuetan, hezkuntzaren egoera hobetzean, lana aurkitzera zuzenduriko zerbitzuetan edo udalerriko sustapen ekonomikoan ezarritako helburuak ere betetzeko. Zonaldeko garapen sozialak konpentsazio programak martxan jartzea eskatzen du parte-hartzaile diren Administrazio guztien partetik, eta horrekin batera, beharrezkoa da gizarte ekipamenduetan, aisialdiko baliabideetan, teknologia informatikoan eta abar inbertitzea. Horretarako, Etxebizitza eta Gizarte Gaien Sailaren lankidetzaz gain, Eusko Jaurlaritzaren beste sail batzuen lankidetzak ere behar da, esate baterako, Hezkuntza, Osasun, Justizia, Lan eta Gizarte Segurantzak edo Industria bezalako Sailena, edo Bizkaiko Foru Aldundiarena. Azken batean, zonaldeko inbertsio sozialak auzo horietako pertsonen gizarteratzean lagunduko du.

3. Plan Zuzentzailearen berrikuspena

Ezaugarri horietako Plan batek zonaldean bizi diren pertsona guztien arazoez arduratu behar du. Helburu estrategikoak ezin du izan *“mota eta egoera horretan dauden pertsonen egungo kontzentrazioa gutxitzea eta maila sozioekonomiko ertaineko familia eta/edo gazteak ekartzea.”* Auzotarren egoerari aurre egin behar dio ikuspegi osotik abiatuz, pertsona guztien zailtasun eta beharrak kontuan hartuta eta bazterkeria egoeran dauden pertsonak gizarteratzea sustatuz, udalerriko gizarte kohesioa lantzen den aldi berean.

Oinarrizko errentak jasotzen dituzten baliabide gutxiko pertsonen kontzentrazioa, edo ijito etniako familien kopuru handia edo gizarte arazo garrantzitsuak dituzten familiak diagnostikoaren datuak besterik ez dira, eta beharrezkoak dira ezaugarri hauek izango dituen planaren jarduerak diseinatzeko. Zentzu horretan beharrezkoa da Planaren filosofia berreskuratzea, zehazki honakoa aipatzen zuen: *“Talde ahulenak gizartetik kanpo geratzea prebenitzea, kalteturiko zonaldeetan bizi diren pertsona guztien garapen komunitarioa edo erabiltzen diren politikek eta jarduerak genero, etnia, kultura edo erlijio ezberdintasunak errespetatuko dituztela bermatzea, hiritar guztiek beren ohiko bizilekuan bizikidetzara positiboaz gozatzeko eskubidea dutela onartzea, edo udalerriko auzotar guztientzat ondorio onuragarriak izango dituen Plana diseinatzea...”* Filosofia hori kontuan hartzekoa da Planaren misioa, ikuspegia eta helburu estrategikoak berrikusterakoan.

Planaren berrikuspenean koherentzia lortu behar da filosofiaren eta plan osoaren artean: sustatzen diren misioa, helburu estrategikoak, neurriak, programak eta proiektuak. Gainera, arreta berezia jarri behar da helburu estrategikoak jasotzen dituen proposamen teknikoaren zatian. Horren ondorioz, hainbat proiektu garatu dira gizarte eta hiri esparruan, esate baterako, B6: Sestaotik kanpoko bizilekuak eta B7: kanporatzeak eta/edo aldi baterako lekualdatzeak aurre egoerako etxebizitzetan bizi diren pertsonentzat, eta horiek ez zaigu iruditzen berdintasun printzipioa errespetatzen dutenik. Horretarako proposatzen dugu, Planaren berrikuspenean honako printzipio hauek kontuan hartzea:

- Argi ezartzea zeintzuk diren kalteturiko pertsona eta etxebizitzak, berdintasun printzipioa errespetatuz.
- Kalteturiko pertsona guztien etxebizitza arazoari konponbidea ematea.

- Hiri eta gizarte azpiegiturak hobetzea.
- Hiritarrek parte hartzeko prozesua irekitzea fase guztietan.

Beharrezkoa da argi uztea zeintzuk diren zehazki kanporatzeek harrapatzen dituzten familiak eta baldintzak bete ez arren eta arrazoi ezberdinengatik (adinagatik, ezintasunagatik,...) gizarte esku-hartzea behar duten pertsonen bizileku egokiak ematea. Irizpide horiek argiak izan behar dute eta nahikoa aurrerapenarekin ezarri. Gainera, prozedura bat ezarri behar da horiek ebazteko, une oro bermatuz harturiko erabakiak gardenak direla. Zonalde horietan agertzen den gizarte arazoa ezin da alde batera utzi, are gehiago lurzoruari emango zaion erabilera hirirako azpiegitura berriak egitea eta/edo etxebizitza normalak eraikitzea izango bada gehienak higiezin merkatuan saltzeko.

Erroldan 15 urte egin izana baieztatzea eskatzen duen irizpidea berrikusi egin behar da ez-etxeen kasuan, Sestaon bizileku berria lortu ahal izateko. Udaletxeek parte hartzen duten babes ofizialeko etxebizitzaren esleipen prozeduren parekoak izateagatik (Etxebizitza eta Gizarte Gaien Sailburuak 2004ko abuztuaren 21ean emaniko Agindu bidez arautuak), gehienez hiru urteko exigentzia ezartzea proposatzen da. Hala eta guztiz ere, ez-etxeetan bizi diren pertsonen etxebizitza arazoa konpontzeko bestelako hautabideak proposatu beharko lirake, lehen ere adierazi bezala. Horretarako, helburu estrategikoak eta hiri eta gizarte esparruko proiektuak berrikusi beharko lirake, modu horretan Konstituzio Espainiarrean, Estatuak sinaturiko Hitzarmen eta Nazioarteko Konbentzioetan eta araudian orokorrean onarturiko eskubideak errespetatzeko. Horiek guztiek betebeharrak ezartzen dizkiete herri Administrazioei, bai ahultasun egoeran dauden pertsonen bizi baldintzak hobetzea sustatzeko, bai diskriminazio modu guztiak debekatzeko.

Azken batean, Administrazioek ordenamendu juridikoarekin bat etorritik jardun behar badute ere, ezaugarri hauek dituen plan baten garrantziak beharrezkoa egiten du berrikuspena, dokumentu berri batean helburuak eta konpromisoak jasotzeko, Administrazio ezberdinen jarduerak lotuz. Dokumentu horretan txosten honetako ondorioak hartu beharko lirake kontuan.

4. Eraitsitako eraikinetan edo eraitsi beharrekoetan bizi diren pertsona guztiei bizileku berria izateko eskubidea bermatzea

Beharrezkoa da herri Administrazioak gehiago inplikatzeko pertsonen bizileku duina emateko, bazterkeria egoeran dauden taldeentzat alokairuko etxebizitza sozialak egotea sustatuz, etxebizitzak birgaitzen lagunduz, azken batean, pertsona guztiei bizileku egokia eskainiz. Etxebizitza eta Gizarte Gaien Sailak eta Sestaoko Udalak eskumenak dituzte etxebizitza esparruan, beraz, formula ezberdinak proposatu behar dituzte pertsonen egoera kontuan hartuta, haiei bizileku egokia eskaintzeko.

Zehazki proposatzen dugu, Iparraldeko Industrialdearen hiri birsorkuntzak lehenik eta behin Galindo Ibarreko Hiri Ordenamenduko Plan Orokorren aldarazpenean eta Plan Zuzentzailean jasotako helburu nagusiarekin betetzea, hau da, aldarazpena onartu aurretik Simondrogas zonaldean bizi ziren pertsona okupatzaile legal guztiei bizileku berria ematea. Eskubide hori kudeaketa sistema eta deklaraturako edo deklaratzeko bidean dagoen auri egoera alde batera utzita onartu behar da. Etxebizitza emateak familia Sestaotik kanpo kokatzea esan nahi izan dezake. Erabaki hori familiaren inguruabar sozialak eta kideen hezkuntza beharrak kontuan hartuta, eta beren nahia ezagututa baloratu behar da. Garrantzitsua da erabaki horren ondotik ghetto berriak ez sorraraztea, edo gizartearen gutxiespeneko mobilizazioak ez ekartzea. Horretarako, bestelako neurriak ere hartu beharko dira, esate baterako, gizarte akonpainamendukoak edo gizarte sentsibilizazioko lan bateratua.

5. Udaleko etxebizitzaren erabilera egokia eta gizartearen segurtasuna bermatzea

Errentari batzuk udaleko etxebizitzak erabiltzean sortzen dituzten arazoak edo bizikidetzaren gatazkak kontuan hartu behar dira gizarte kohesioaren hondamen handiagoa ekiditeko. Administrazioek, jabeak diren heinean, etxebizitzak egoera onean mantendu behar dituzte, eta kontratuak betetzen direla ikuskatu. Gure ustez, pertsonak bakean eta segurtasunean bizitzeko nahia dute, eta herri Administrazioek baldintzak ezartzeko betebeharrak dute auzo bateko auzotarrek modu baketsuan bizitzeko aukera izan dezaten, hiriko segurtasun ezeko arazorik izan gabe.

Hiri azpiegituretan eta gizarte baliabideetan inbertitzeak eta ekonomia sustatzeak zonaldeko bizi baldintzak hobetzen lagun dezake, baina horiekin batera osasun esparruko prebentzio neurriak (drogamenpekotasunari aurre hartzea) eta hezkuntzaren esparrukoak ere beharrezkoak dira gizarteko bizikidetzaren hobetzeko.

Sestaoko udalerriak oso ratio altuak ditu, gizarte langile bakoitzak laguntzen duen pertsona kopuruari dagokionez. Langile taldea sendotu egin beharko litzateke, modu horretan gizarte esku-hartzea hobetzeko eta laneko profil berriak sartzeko. Horretarako, beharrezkoa da gizarte zerbitzuen esparruan eskumeneko diren beste Sail batzuk ere esku hartzea, bai Eusko Jaurlaritzarenak bai Bizkaiko Foru

Aldundiarenak. Izan ere, profesionalak eta gizarte behar zehatzei egokituriko baliabideak behar dituen udalerrria da. Behar horien artean, besteak beste, honakoak kokatuko lirateke: luzaroan langabezian egon diren pertsonak, prestakuntza maila txikia dutenak, gizarte eta osasungarritasun ohiturak falta dituztenak, osasun edo kontsumo arazoak dituztenak, lan merkatuan diskriminazioa bizi dutenak...

Gizartearen segurtasuna balore garrantzitsua da, auzoetako kideen arteko harremanen garapena ahalbidetzen duelako, eta pertsonen bizitzarako oso beharrezkoa den konfiantza pertsonaleko faktorea delako. Administrazioek segurtasun hori bermatzeko erantzukizuna dute. Auzotarrek beren auzoak segurutzat hartzeko, beharrezkoa da bestelako neurriak hartzea polizienak edo bide segurtasunaren zaintzaz haratago. Hirigintza neurriak behar dira: kaleak asfaltatzea, beharrezkoa den argia jartzea, kaleak maiztasunez garbitzea edo programa sozial edo kulturalak martxan jartzea, horien bidez auzoetako bizitza soziala eta kulturala sendotu egingo delako.

6. Gizarte sentsibilizazioa sustatzea

Garrantzitsua da gizarte sentsibilizazioa sustatzea arrazakerian edo arrazarengatik diskriminazioaren gaian. Eztabaida publikoa bultzatu behar da giza eskubideen ikuspegitik abiatuz, eta diskriminazioarentzako ahulenak diren taldeen parte-hartzea ahalbidetuz. Erakundeak modu argi eta tinkoan kokatzea edozein motatako diskriminazioaren aurrean, ezinbestekoa da berdintasunezko kultura sustatzeko. Modu berean, beharrezkoa da gizarte politikak lortzeko baldintzen inguruko informazioa hobetzea, eta baita laguntza horiek jasotzeko aukera duten pertsonen egoera hobetzea ere. Komenigarria litzateke Sestaoko auzotarren ezagutza areagotzea gizarte politiken zentzuaren, hartzaile izango diren pertsonen gizarte arazoan, garatzen duten funtzioaren eta gizarte bazterkeria eta zailtasunak bizitzeko dituzten arrazoiaren gainean. Horien artean ere jasaten dituzten diskriminazio egoerak egongo lirateke. Horren bidez, gizarte kohesioa eta ulermena hobetuko litzateke gizartean gutxietsita dauden pertsona horiekiko.

7. Hiritarren lankidetzeta, informazioa eta parte-hartzea hobetzea

Auzotarren bizitzari horrenbeste eragingo dien plana hiritarren parte-hartzearekin egin beharrezkoa da. Kalteturiko auzoetako arazoak hobekien ezagutzen dituztenak auzotarrak berak dira. Horregatik, geroz eta garrantzitsuagoztat jotzen da tokiko gobernuetan auzotarren parte-hartzea ahalbidetzeko bideak jartzea, modu horretan eragiten dieten erabakietan parte hartzeko aukera izan dezaten.

Horretarako formula ezberdinak daude, bai informalak eta baita formalak ere. Informalen artean, auzoetako ordezkariekin lan egitea egongo litzateke, eta formalen artean adibidez, hiritarren parte-hartzerako azpiegiturak sortzea, toki gobernua modernizatzeko neurriei buruzko abenduaren 16ko 57/2003 Legeak ezartzen duen moduan.

Garrantzitsua da parte-hartze prozesua antolatzea, Toki Autonomiaren Gutun Europarra, 1985eko urriaren 15ekoa, edo Europako Kontseiluko Ministro Batzordeak Estatu Kideei eginiko Rec Gomendioa (2001) bezalako baliabide arautzailetan ezarritako printzipioak errespetatuz. Azken horrek hiritarren parte-hartzearen gaia jorratzen du, toki mailako bizitza publikoan.

Hiritarren lankidetzak eta informazioak, eta hiri birsorkuntzako prozesuan parte hartzeak gizarte kohesioaren alde egiten dute. Parte-hartze eraginkorra lortzeko, garrantzitsua da bi aldeak, alegia, erakundeena eta gizartearena, elkar onartu eta errespetatzea. Gizartearen bitartekariak ezagutu eta haien eskaerak bideratzea izango litzateke helburua, modu horretan benetako eragina izateko aukera posible izan dadin prozesuari eragiten dioten erabakiei dagokienez.

Sestaon garatzen ari dena bezalako prozesu batek hiritarren sinesmena eta parte-hartzea behar ditu. Horretarako garrantzitsua da zailtasunak eta neurriak gauzatzeari eragiten dioten inguruabarrak ezagutzea, kontu guztiak aztertuz eta gardentasuna mantenduz. Zentzu horretan, beharrezkoa da informazioa eta komunikazioa hobetzea. Zonaldeko datuak eta adierazle ezberdinak ezagutzeak hiritarren informazio eta komunikazioa erraztuko luke. Adierazle horien artean, gizartearena, hezkuntzarena, osasunarena, hirigintza proiektuena, salaketena eta gizarte segurtasunaren esparruan egiten diren ekintzena, edo zerbitzu publiko ezberdinetara iristearena egongo lirateke. Modu berean, jada sorturiko azpiegiturak hobetu beharko lirateke, esate baterako, informazio bulegoa. Modu horretan, pertsonen beharretara gehiago hurbilduko litzateke eta koordinazio handiagoa antzemango litzateke ere gizarte zerbitzuekin.

8. Lankidetzak hobetzea gizarteko agenteekin

Ezinbestekoa da ekimen pribatuko erakunde sozialei babesa ematea, auzoetan betetzen duten funtzioa oso garrantzitsua delako, bai gizakiaren ikuspegitik bai gizartearen sentsibilizazioarenetik ere. Horretarako, eta haien proiektuen sendotasuna aztertu eta gero, beharrezkoa da babes finantzarioa eta/edo lokal publikoak haien eskura jartzea, edo erakundeen jardura erraztea proiektu ezberdinak egin ahal izan

ditzaten. Adierazitako erakundeen gertutasuna eta pertsonen benetako beharrei erantzun emateko ahalmena ezinbestekoak dira Sestaok bizi duen prozesuan. Gizartearekin egiten duten lana gizalegezko jokabidearen adibide da, eta ezinbestekoa da horixe onartzea.

Sestaok auzotar elkarteak ditu, auzotarren kezka eta parte-hartzea erakusten dituelako, eta hori oso positiboa da. Garrantzitsua da botere publikoek gizarte erantzukizun hori aprobetxatzea eta horien parte-hartzea sustatzea auzoetako kide guztien bizitzak hobetzeko antolaturiko programetan.

9. Sestao Berri S.A. sozietateak egiten duen lana babestea

Sestao Berri sozietatea garatzen ari den lana oso garrantzitsua da, gizarteratze prozesuekin zerikusia duelako. Prozesu horiek oso konplexuak dira eta neurri eta akordioak behar dituzte Administrazio ezberdinen partetik. Horretarako, beharrezkoa da Sestao Berri S.A. sozietateari nahikoa ahalmen eta baliabide ematea, esate baterako, kanporatzeak eta aldi baterako nahiz behin betiko bizileku berriak ahalbidetzeko etxebizitzak jartzea, eta etxebizitzan okupatzaileei bizileku berria emateko irizpideak ezartzea, jardueren sustatzaileen erabaki espresagatik horixe gomendatzen den hirigintza kudeaketen esparruan. Zentzu horretan, ezinbestekoa da Sestao Berri S.A. sozietatearen esku etxebizitzak jartzeko ahalmena duten Administrazioek, hau da, Sestaoko Udalak eta Etxebizitza eta Gizarte Gaien Sailak, gutxienez aurretik sinaturiko konpromisoak mantentzea, martxan jarritako prozesuari konponbide ona ematea lortzeko.